

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Porovnání korejských a čínských zakladatelských mýtů

A comparison of Korean and Chinese creation myths

Olomouc 2022

Barbora Kubalíková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Blanka Ferklová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:.....

Podpis:

Anotace

V této bakalářské práci se budu zabývat korejskou a čínskou mytologií, zejména pak korejskými a čínskými zakladatelskými mýty. V první části práce se zaměřím na úvod do mytologie, folkloristiky, obecných zakladatelských mýtů a zakladatelských mýtů Dálného východu. V následující části popíši obsah zakladatelských mýtů Koreje a Číny. Následně pak budu porovnávat, v čem se tyto mýty shodují a v čem jsou naopak odlišné. V závěrečné části práce bude shrnutí této problematiky a zjištěných informací.

Název práce: Porovnání korejských a čínských zakladatelských mýtů

Počet stran: 50

Počet znaků včetně mezer: 104 690

Počet titulů použité literatury: 23

Klíčová slova: Korea, Čína, zakladatelské mýty, mytologie, folkloristika, panovníci, mýtická zvířata, symbolika

Abstract

In this bachelor's thesis, I will explore Korean and Chinese mythology, particularly Korean and Chinese founding myths. In the first part of the thesis, I will focus on an introduction to mythology, folklore, general founding myths, and founding myths of the Far East. In the following section, I will describe the content of the founding myths of Korea and China. Then I will compare where these myths coincide and where they differ. The final part of the thesis will summarize this issue and the information found.

Thesis title: A comparison of Korean and Chinese creation myths

Number of pages: 50

Number of characters including spaces: 104 690

Number of titles of used literature: 23

Key words: Korea, China, creation myths, mythology, folklore, rulers, mythical animals, symbolism

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Blance Ferklové Ph. D. za cenné rady, odbornou pomoc, připomínky a vstřícnost při zpracování této bakalářské práce.

Obsah

1.	Korejská a čínská mytologie na pozadí obecné teorie mytologie	8
1.1	Mytologie jako součást národní identity	10
1.2	Folklor a folkloristika	12
1.3	Mytologie Koreje a Číny	13
a.	Mytologie Koreje	13
b.	Mytologie Číny.....	16
2.	Zdroje	17
3.	Korejské zakladatelské mýty	18
3.1	Tangun – princ santalového stromu.....	18
a.	Obsah.....	18
b.	Historické okolnosti	20
c.	Rozbor mýtu o Tangunovi	21
3.2	O synovi Nebeského císaře Hämosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku	24
a.	Obsah.....	24
b.	Rozbor mýtu O synovi Nebeského císaře Hämosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku... 26	
3.3	O Čarostřelci Čumungovi, zakladateli království Kogurjō.....	26
a.	Obsah.....	26
b.	Rozbor mýtu O Čarostřelci Čumongovi, zakladateli království Kogurjō	28
3.4	Jak vzniklo království Silla	30
a.	Obsah.....	30
b.	Rozbor mýtu Jak vzniklo království Silla	32
3.5	O králi Suro a jeho ženě Žlutém nefritu	34
a.	Obsah.....	34
b.	Rozbor mýtu O králi Suro a jeho ženě Žlutém nefritu	35
4.	Čínské zakladatelské mýty	36
4.1	Jak vznikl svět	36
a.	Obsah.....	36
b.	Rozbor mýtu Jak vznikl svět.....	37
4.2	Jak Nü-wa stvořila lidi.....	38
a.	Obsah.....	38
b.	Rozbor mýtu Jak Nü-wa stvořila lidi	39
4.3	O založení Pekingu.....	40
a.	Obsah.....	40
b.	Rozbor mýtu O založení Pekingu	41

4.4	Mýty o původu prvních historických dynastií.....	42
a.	Obsah.....	42
b.	Rozbor mýtu o původu dynastie Šang.....	42
5.	Srovnání korejských a čínských zakladatelských mýtů.....	43
5.1	Základní rysy korejských a čínských zakladatelských mýtů.....	43
5.2	Podobnost v mýtech.....	44
5.3	Odlišnost v mýtech.....	46
6.	Závěr.....	47
	Seznam literatury.....	48

Ediční poznámka

V této bakalářské práci je použita česká vědecká transkripce jak všech korejských, tak i čínských výrazů a jmen osobností zde zmíněných. Tyto výrazy jsou pak psané kurzívou a současně je za nimi v závorce uveden původní tvar slova. Jména osobností jsou však psána totožným fontem jako zbytek textu.

1. Korejská a čínská mytologie na pozadí obecné teorie mytologie

Zaznamenávání příběhů a vyprávění je pro lidi odjakživa přirozené, proto je samozřejmé, že nejrůznější příběhy a mýty nalezneme u všech světových národů. Jedná se o příběhy přenášející se z generace na generaci, přičemž nejdříve tyto příběhy využívali zasvěcení, zejména duchovní a vůdci národů, k výkladu o vzniku světa a zodpovídání otázek bytí.¹ K tomuto předávání docházelo tedy v jeho začátcích pouze ústní formou. Po vzniku písma a schopnosti skrze něj zaznamenávat tyto příběhy však k jejich přenášení docházelo již písemnou formou. Avšak spousta lidí, zejména na Dálném východě, byla i po vzniku písma negramotná, proto předávání mýtů ústní formou nevymizelo.²

Pojem mýtus lze definovat různými způsoby, například Helma Marxová je ve své knize Svět mýtů popisuje takto: „Mýty jsou totiž posvátné příběhy, do kterých se promítají lidské emocionální zážitky a životní situace symbolickým způsobem.“³ Zájem o mýty stále vzrůstá a lidé čím dál častěji vyhledávají mýtické příběhy různých kultur, a to zejména za účelem výkladu světa, pochopení své vlastní existence a přiučení se něčemu novému.⁴ Pokud mluvíme o mýtech musíme zmínit i náboženství, neboť mezi mýty a náboženstvím existuje určitý vztah. Mýty totiž velice často nepojednávají jen o obyčejných lidech nebo hrdinech, ale velice často i o bozích. V těchto případech pak můžeme mluvit jako o náboženských vyprávěních.

Pojem mýtus je například v online encyklopedii Britannica definován takto: „Symbolické vyprávění, obvykle neznámého původu a alespoň částečně tradované, které zdánlivě vypráví o skutečných událostech a které je spojeno zejména s náboženskou vírou. ... Mýty jsou specifická vyprávění o bozích nebo nadlidských bytostech, které se podílejí na mimořádných událostech nebo okolnostech v blíže neurčeném čase.“⁵

Dle online encyklopedie antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity je pak definice mýtu taková: „Bájeslovné, pohádkové vyprávění o vzniku světa, o bozích, o přírodních jevech nebo kulturních hrdinech, lidském bytí atd. zasazené do určité mytologické soustavy. Je to jakýsi prvotní světónázor a zároveň předstupeň náboženství, ve kterém pak tyto

¹ MARX, Helma. *Svět mýtů: mýty všech dob a národů*. Praha: Volvox Globator, 2002. (str. 508)

² Tamtéž (str. 513)

³ Tamtéž (str. 5)

⁴ Tamtéž (str. 506)

⁵ *Myth*. Definition, History, Examples, & Facts. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/myth>

„primitivní“ představy přerůstají ve víru v nadpřirozené bytosti a v existenci nadpozemského světa vůbec. ... Skrytý symbol a poselství jim dodává nadpřirozený charakter.“⁶

Mýtus, jako pojem, potom můžeme definovat také jako příběh přenášený z generace na generaci, skrývající významnou symbolickou hodnotu. Rozlišují se tři základní druhy mýtů, přičemž prvním je kosmologický mýtus, pojednávající o vzniku světa, druhým je teogonický mýtus, líčící vznik bohů a posledním druhem je mýtus antropogonický, který popisuje vznik člověka. V neposlední řadě však existují i mýty o konci světa. V mýtech se pak můžeme setkat s bohy a hrdiny reprezentující ideály dané kultury.⁷

Samotný pojem mytologie pochází z řeckého slova *mythos*, tedy slovo nebo příběh, a ze slova *gos*, tedy slovo nebo nauka. Pojem mytologie, jak již uvádím výše, pak můžeme obecně popsat jako vědu, která se zabývá výkladem, rozbořem a srovnáváním mýtů. Je však také soubor mýtů určité kultury nebo národa. Mytologie je také chápána jako kulturní antropologie, historie, religionistiky a psychologie.⁸

Ottův slovník pak definuje mytologii a samotný mýtus takto: „Mythologie (řec.) čili bajesloví jest nauka o mythech n. bájích národů pohanských, zejména starověkých. Mythos (μύθος) v klasické řečtině znamená vypravování smyšlené vůbec, v užším smysle lidový výklad o zjevu neb věci, které člověka k přemýšlení vybízejí, nejsouce samozřejmy. ... Mythy vznikají arci nejhojněji za doby, kdy vzdělání národa ještě nevyspělo, a mohou se týkati rozmanitých otázek náboženských, přírodních, dějinných, slovných ...“⁹

Dle online encyklopedie Britannica je definice pojmu mytologie taková: „Termín mytologie označuje jak studium mýtů, tak soubor mýtů náležících k určité náboženské tradici.“¹⁰

Pokud se zaměříme přímo na čínskou mytologii a čínské mýty, můžeme dle čínského výrazu pro mýtus vidět, že jsou chápány spíše jako náboženské příběhy. Čínský výraz pro mýtus je *šen-čhua* (神话), *šen* ve významu „božský, posvátný“ a *čhua* s významem „řeč, příběh, ústně předané vyprávění“.¹¹ Stejný termín pro mytologii, tedy *sinhwa* (신화), se používá i v korejském

⁶ Mýtus. Encyklopedie antropologie. Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity. *Informační systém* [online]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBioI/eI/encyklopedie/encyklopedie.html>

⁷ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Ž: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 702)

⁸ Tamtéž (str. 702)

⁹ Ottův slovník naučný: *ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: J. Otto, 1909.

¹⁰ Myth. Definition, History, Examples, & Facts. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/myth>

¹¹ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 7)

jazyce. Tento termín je původem sinokorejský¹² a jedná se tudíž také o vyprávění o bozích nebo božstvech. Můžeme se také setkat s termínem *čönsöl* (전설), jehož význam můžeme chápat pouze jako legendy.¹³ Legendy jsou příběhy popisující životy svatých, vznik náboženských zvyklostí a obsahují zázraky a nadpřirozené úkazy, které jsou vysvětleny božskou mocí.¹⁴

Jelikož se v obou zemích používá pro mytologii stejný termín, je zřejmé, že oba národy měly k této oblasti totožný přístup, a tudíž byly pravděpodobně navzájem ovlivněny.

Mezi čínskými mýty a mýty jiných národností lze v některých případech, dle Anne Birrellové¹⁵, nalézt určitou podobnost. Tato podobnost je zapříčiněna nejspíše vlivem původních vír východní Asie, které si kultury této části světa přizpůsobovaly a přetvářely do svých mytologií.¹⁶ Bude tedy zajímavé zjistit, zda můžeme nějakou podobnost nalézt i mezi mýty korejskými a čínskými a dále, zda lze vysledovat tento vliv.

Hlavním předmětem zájmu a porovnání jsou v této práci zakladatelské mýty, jež je možné nalézt v mnoha světových mytologiích.¹⁷ Důvod je nejspíše ten, že jednou z nejdůležitějších otázek pro všechny světové národy odjakživa bylo to, jak k jejich vzniku vlastně došlo. Mýty o stvoření světa jsou na rozdíl od zakladatelských mýtů vzácnější a mnoho národů je nemá či je sdílí s jinými.¹⁸

1.1 Mytologie jako součást národní identity

Mytologické příběhy provázejí národy již od dávných časů. Lidé se k těmto příběhům vracejí zejména kvůli moudrosti a poučení, jež mýty obsahují, a také kvůli porozumění vlastní existence i existence celého lidského druhu. Pojem mytologie pak můžeme obecně popsat jako vědu, která se zabývá výkladem, rozbořením a srovnáváním mýtů.¹⁹ Samotné mýty jsou příběhy, ve kterých figurují hrdinové, bohové a mýtické bytosti a vysvětlují určité kulturní a historické momenty. Mýty jako takové jsou pak úzce spojené s náboženstvím.

¹² Slovo převzaté z čínského jazyka.

¹³ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 314)

¹⁴ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Z: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 574)

¹⁵ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 14)

¹⁶ STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000. (str. 174)

¹⁷ Tamtéž (str. 7)

¹⁸ Příkladem sdíleného mýtu o stvoření světa je například mýtus biblický.

¹⁹ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Z: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 702)

Porovnávání mezi mytologiemi různých národů je častou oblastí studií, v oblasti asijských mytologií však mnoho publikací zatím nenalezneme, proto jsem si tuto problematiku vybrala jako téma své bakalářské práce. O mytologii obecně se zajímám již dlouhou dobu, a jelikož studuji korejský jazyk, rozhodla jsem se prozkoumat mytologii této země. Publikace, které jsem v této oblasti objevila, se zabývají však zejména porovnávání indoevropských mytologií, popřípadě v oblasti asijských mytologií zejména porovnání korejských a japonských mýtů, proto jsem se rozhodla o dosud méně prozkoumanou komparaci korejské a čínské mytologie. Ve své bakalářské práci se tak budu věnovat korejským a čínským zakladatelským mýtům a podobnostmi mezi nimi.

V první kapitole se tak nejprve obeznámíme se samotným pojmem mytologie a mýtus, následně se pak zaměřím přímo na korejskou a čínskou mytologii, kde popíšu podrobněji jejich typické znaky a rysy.

V další kapitole se pak zaměřím zejména na obsah jednotlivých vybraných zakladatelských mýtů Koreje a Číny a budu je podrobněji analyzovat, hledat symboličnost činů, postav i mýtických zvířat jednotlivých mýtů. Následně je pak budu porovnávat a hledat mezi nimi podobnosti a rozdíly.

V závěru své bakalářské práce se pak pokusím o utřídění výsledků komparace a analýzu, zda jsou si tyto dvě mytologie v něčem podobné a pokud ano, čím je to zapříčiněno.

Hlavními zdroji, které budu při vytváření své práce používat a ze kterých budu tyto mýty čerpat, bude kniha *Samguk jusa: neopominutelné události Tři království*²⁰. Tato kniha obsahuje korejské buddhistické legendy, historické události a také zakladatelské mýty.²¹ Dále budu vycházet z knihy *Vodopád devíti draků: korejské mýty a pověsti*²² a z knihy čínských mýtů *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*²³. Všechny tyto zdroje obsahují mýty přeložené do českého jazyka. Jelikož čínský jazyk neovládám a při využití korejských textů by mou nedostatečnou zkušeností mohlo dojít k chybnému překladu, originální texty v původním jazyce jako zdroje pro svou práci nevyužívám.

²⁰ IRJÖN. *Samguk jusa: neopominutelné události Tři království*. Překlad: Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Marek ZEMÁNEK. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012.

²¹ Kniha *Samguk jusa* pochází ze 13. století a je sepsaná buddhistickým mnichem Irjonem. Je jediným originálním zdrojem, který při tvorbě bakalářské práce využívám, ostatní zdroje obsahují již převyprávěné mýtické příběhy.

²² GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983.

²³ ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993.

Cílem této práce je tedy analyzovat vybrané zakladatelské mýty Koreje a Číny a následně pak porovnat, zda a v jaké míře jsou si podobné či v čem se naopak výrazně odlišují. Na základě této analýzy dále zjistit, zda došlo k vzájemnému ovlivnění mýtů těchto národů při zaznamenávání těchto příběhů, či přímo k převzetí určitých znaků.

1.2 Folklor a folkloristika

V souvislosti s mytologií a mýty je také důležité zmínit pojem folklor a folkloristika a objasnit si, v jakém smyslu je v této práci používám.

Pojem folklor se obecně využívá spíše jako označení pro předvádění lidových tanců a zvyků bez velkého důrazu na jejich původní funkce a souvislosti.²⁴ Mezi nynější chápání tohoto pojmu pak patří také hmotná kultura lidu, zemědělství, řemesla a společenský a rodinný život.²⁵ Termín folklor se však v 19. století používal zejména jako označení pro lidovou slovesnou tvorbu, tedy vytváření písní, pohádek a pověstí.²⁶ Tento termín pak má původ v anglickém slově *folklore* a jedná se o složeninu germánského základu *folk*, ve významu lid, a staroanglického výrazu *lore*, tedy nauka, věda nebo vědění. Přičemž termín folklor byl poprvé použit v roce 1846 W. J. Thomsem²⁷, ve smyslu vědění lidu při národopisném bádání. V původním pojetí je tento termín chápán pouze jako ústně tradované slovesné projevy.²⁸

Folkloristika je kulturně historická věda, zabývající se vývojem, podmínkami a způsobem existence folkloru v souvislosti se společenským vývojem. Folkloristika, jako obor, pak výrazně spolupracuje i s dalšími obory, nejvíce pak s historií, etnografií, etnologií, kulturní antropologií, lingvistikou, hudební a divadelní vědou a dějinami umění.²⁹

Termíny folklor a folkloristika zde zmiňuji, jelikož mýty a legendy je možné považovat za součást folklorní slovesné tvorby. Vysvětlení těchto termínů je pro moji práci tedy důležité.

²⁴ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Z: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 273)

²⁵ PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Praha: Karolinum, 2010. (str. 124)

²⁶ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Z: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 273)

²⁷ William John Thoms (1803-1885) byl britský spisovatel a starožitník. Jako první použil termín *folklore*.

²⁸ PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Praha: Karolinum, 2010. (str. 123)

²⁹ ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Z: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub). (str. 273)

1.3 Mytologie Koreje a Číny

V této části své bakalářské práce se zaměřím obecně na korejskou a čínskou mytologii z teoretického hlediska, kde uvedu něco o historii těchto mytologií a popíšu motivy a prvky, které se v nich objevují.

Ve spoustě světových mytologií se setkáme s mýtem o stvoření světa, který je v těchto případech jedním z nejdůležitějších příběhů. Avšak často se jedná o mýtus sdílený více národy, například v případě biblického mýtu o stvoření světa. V těchto příbězích se obecně dozvídáme, jak vlastně došlo ke stvoření světa a je tedy základem pro všechny následující mytologické příběhy. Právě toto je jeden z nejdůležitějších rozdílů mezi korejskou a čínskou mytologií. V čínské mytologii se tak jako s nejstarším mýtem setkáme právě s mýtem Jak vznikl svět. V korejské mytologii si naopak můžeme všimnout právě absence mýtu o vzniku světa a nalezneme zde pouze mýty o vzniku jednotlivých států. Nejstarším mýtem je mýtus o Tangunovi, princí santalového stromu.

a. Mytologie Koreje

Korejské mytologické příběhy se po poměrně dlouhou dobu přenášely pouze ústním způsobem, k jejich fyzickému zapsání, jež se dochovalo do současnosti, došlo až ve 12. a 13. století v kronice Samguk sagi: Dějiny Tří království a v kronice Samguk jusa: Neopominutelné události Tří království.³⁰

V korejské mytologii, jak jsem výše uváděla, nenalezneme příběh o stvoření světa ani další kosmologické mýty³¹. Některé z těchto mýtů ale Korea převzala z blízké Číny.³² Za příběh o stvoření světa však někteří, například autorky knihy *Made in Korea*,³³ považují šamanskou píseň *Čchangsega* (창세가)³⁴, neboli Píseň o stvoření světa, která však byla zapsána až ve 20. století a období jejího vzniku není známé. V této šamanské písni se dozvídáme nejen, jak vznikl svět, ale také o vzniku lidí, přírodních živlů, oblečení či obřadů.³⁵ I přesto, že šamanská píseň *Čchangsega* není obecně považována za korejský mýtus o stvoření světa, ale jedná se pouze o

³⁰ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 314)

³¹ Mýty o stvoření nebeských těles a celého vesmíru (hvězd, planet, Slunce, Země). Kosmologické mýty nalezneme například v Řecké mytologii, konkrétně ve sbírce *Zrození bohů* od řeckého básníka a filozofa Hésioda.

³² LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 313)

³³ Tamtéž (str. 313)

³⁴ Tato šamanská píseň se poprvé objevila ve spisu *Sindžung Tongguk jödži süngnam* (신중 동국 여지 송남), pocházejícího z 18. století.

³⁵ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 313)

šamanský mýtus o stvoření světa, uvádím zde pro příklad přeložený úryvek z knihy *Made in Korea*.³⁶

*Když se nebesa a země zrodily,
zrodil se Maitréja³⁷.*

*Nebesa a země byly spojeny,
nerozdělily se.*

*Nebesa kulatá jak buben se zvedala jako poklice na hrnec,
země ve čtyřech rozích stála na měděných sloupech.*

V té době byla dvě Slunce, byly dva Měsíce.

*Tam kde stál jeden z Měsíců, [Maitréja] vytvořil severní sedmihvězdi,
vytvořil jižní sedmihvězdi.*

*Tam, kde stálo jedno Slunce, [Maitréja] vytvořil velké hvězdy,
malé hvězdy řídily osud lidí,
velká hvězda řídila osud vládců a úředníků.*

...

V dávných dnech, v dávných časech,

Maitréja nebesům obětoval,

v jedné ruce stříbrný talíř,

v druhé ruce zlatý talíř.

Z nebe spadl brouk,

na zlatý talíř jich spadlo pět,

na stříbrný talíř jich spadlo pět.

Ti brouci rostli.

Zlatí se stali chlapci,

stříbrní dívkami.

...

³⁶ Uvádím zde pouze převzatý překlad písničky, jelikož celý text písničky bohužel není veřejně dostupný.

³⁷ Bůh Maitréja je moudrý demiurg (stvořitel světa a jeho řádu). V písni se nachází také bůh Šákjamuni, který je prohnáný bůh způsobující chaos, tedy protiklad boha Maitréja.

V písni o stvoření světa se tedy dozvídáme o stvoření vesmíru a Země. Je zde zmíněno také stvoření lidí, konkrétně přímo žen a mužů, kdy ženy vznikly ze stříbrných brouků a muži ze zlatých. Můžeme tedy vidět i dřívější pohled na důležitost pohlaví, kdy preferovaným pohlavím byli očividně muži. V dalších částech písně, které zde neuvádím, je popsán i vznik ohně a vody, objevení oblečení a popis různých obřadů.³⁸

Mezi korejskými mýty však najdeme i takové, které se nacházejí i v mytologiích jiných národů. Jedním je mýtus o potopě světa.³⁹ Tento mýtus se pak nachází jak v korejské mytologii, tak v čínské mytologii. Přičemž korejskou verzi mýtu o potopě nalezneme pod názvem Mýtus o bohu stromu⁴⁰, čínská verze tohoto mýtu pak nese název Pověst o veliké potopě⁴¹.

Velmi rozvinutou a zajímavou oblastí korejské mytologie jsou zejména zakladatelské mýty, tedy mýty o stvoření prvních korejských historických státních útvarů. V těchto mýtech se také objevují historičtí hrdinové, ve většině případů zakladatelé zmíněných státních celků, jejichž existence často není historicky doložena a jejichž zrození je magické.⁴²

Za nejdůležitějšího hrdinu zakladatelských mýtů a obecně i korejské historie, je považován posvátný vládce Tangun, zakladatel prvního státního celku Starý Čoson. I přesto, že Tangun není historicky doložená osoba, je považován za symbol korejské státnosti a nezávislosti a v nejtěžších historických situacích byl symbolem pro znovusjednocení a pospolitost korejského národa, tento ohled bude podrobněji zmiňován v další kapitole.⁴³

Častým symbolem nacházejícím se v korejských mýtech jsou různá posvátná mýtická zvířata, vystupující téměř ve všech příbězích.⁴⁴ Často si také můžeme všimnout hory, která má v příběhu důležitou roli a většinou figuruje při zrození vládce v lidském světě.⁴⁵ Můžeme si tedy všimnout, že v korejské mytologii se často objevuje animismus⁴⁶, zejména pak uctívání

³⁸ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 317, 318)

³⁹ Tento mýtus můžeme najít například v Řecké mytologii, kde je dokonce více verzí tohoto příběhu. Jedním z nich je například mýtus Deukaliónovy potopy. Dalším příkladem je biblický příběh o potopě, sdílený více národy.

⁴⁰ WHITE, Terri-ann. *Příběhy světových mytologií: od vyprávění domorodců ke klasickým legendám*. Překlad: Aneta BOUČKOVÁ. Praha: Dobrovský, 2018. Knihy Omega. (str. 50)

⁴¹ ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993. (str. 61)

⁴² STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000. (str. 18)

⁴³ Tamtéž (str. 19)

⁴⁴ Mezi mýtická zvířata objevující se v korejských mýtech patří tygr (mýtus o Tangunovi), drak (mýtus Jak vzniklo království Silla) a fénix (mýtus O králi Suro a jeho ženě Žlutém nefritu).

⁴⁵ Tohoto motivu si můžeme všimnout i v případě zrození Kim Čong-Ila (1942-2011), k jehož zrození údajně došlo na hoře Paktusan.

⁴⁶ Náboženství věřící v existenci duše, nadpřirozených bytostí, přírodních sil a energií projevujících se ve všech živých i neživých předmětech.

hor, stromů, květin a zvířat.⁴⁷ V zakladatelských mýtech také vidíme, že historičtí vládci, zakládající první státní celky, jsou na lidský svět sesláni zpravidla z nebes a jsou tedy přímo spojeni s nebeskými bohy nebo jsou sami božského původu.⁴⁸

b. Mytologie Číny

Jak naznačuje výše zmíněný čínský termín pro mýtu *šen-chua*, čínská mytologie má převážně podobu náboženských vyprávění, jež velice často pojednávají o činech bohů. Nalezneme zde však také vyprávění o přírodních pohromách⁴⁹, hrdinech, lidské vládě a o vzniku dynastií.⁵⁰ Na rozdíl od korejské mytologie zde najdeme jako první mýtus příběh o vzniku světa, který v korejské mytologii nalezneme pouze ve výše zmíněné podobě šamanské písni *Čchangsega*, která však není vyprávěným mýtem.

Mýty ve starověké Číně se také nejprve předávaly ústní formou z generace na generaci. Do spisů se tyto mýty začaly shromažďovat již v 6. - 3. století před našim letopočtem, a to díky tehdejšímu vzdělancům. Tito vzdělanci využívali vhodných částí těchto původních, ústně předávaných mýtů pro objasnění argumentů a opodstatnění svých tvrzení a teorií. Proto však bylo často původní znění mýtů upraveno podle potřeb autora, aby právě tomuto účelu vyhovovalo.⁵¹ A proto, že tyto mýty využívalo ve svých dílech více filozofů, často se v různých detailech značně liší. To má za následek také to, že je v některých případech možné nalézt různé verze stejného mýtu.⁵²

Pokud se zaměříme na postavy bohů v čínských mýtech, můžeme si povšimnout, že jsou to z větší části bohové mužského pohlaví, tento aspekt je totožný s božskými postavami korejských mýtů. V těchto mýtech také najdeme proměnu, kdy se mýtické postavy mění ve zvířata, rostliny, hvězdy nebo další různé předměty, a naopak, nejčastěji pak můžeme vidět přeměnu v ptáka. Tato přeměna se objevuje například v příběhu Bůh slunce Jen Ti a jeho dcera, kde se duše dcery boha slunce převtělí do ptáka podobajícího se vráně.⁵³ Mnoho bohů pak má

⁴⁷ WHITE, Terri-ann. *Příběhy světových mytologií: od vyprávění domorodců ke klasickým legendám*. Překlad: Aneta BOUČKOVÁ. Praha: Dobrovský, 2018. Knihy Omega. (str. 42)

⁴⁸ STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000. (str. 20)

⁴⁹ Například mýtus o velké povodni nebo mýtus o světovém požáru.

⁵⁰ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 7)

⁵¹ Takovéto úpravy provedl například legendární zakladatel taoismu, Lao-c', který si často upravoval mytologické příběhy pro podpoření svých teorií a nasměrování svých učedníků požadovaným směrem.

⁵² BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 14)

⁵³ ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993. (str. 12, 13)

přímo podobu zvířat. I zde, tak jako v korejské mytologii, se pak objevují mýty o posvátných horách, stromech a květinách.⁵⁴

2. Zdroje

Hlavními zdroji, ze kterých při vytváření této bakalářské práce vycházím, jsou již výše zmíněné knihy Samguk jusa: neopominutelné události Tří království, Vodopád devíti draků: korejské mýty a pověsti a kniha Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny. V této kapitole uvedu základní informace o těchto knihách a o jejich autorech. Kniha Samguk jusa je jediným originálním zdrojem korejských zakladatelských mýtů, který při své práci využívám, proto jsem tuto knihu zařadila mezi stěžejní zdroje, z kterých následující mýtické příběhy v této bakalářské práci vycházejí. I přestože ostatní knihy obsahují již převyprávěné příběhy, jsou velice důležité, jelikož obsahují současnou podobu mýtů.

Kniha Samguk jusa: neopominutelné události Tří království je druhou nejstarší dochovanou korejskou kronikou, sepsanou ve 13. století korejským buddhistickým mnichem Irjonem. Tato kronika je rozdělena do pěti knih a obsahuje mýty a pověsti korejské mytologie, příběhy o vzniku korejských státních útvarů a velké množství buddhistických legend i lidových vyprávění. Příběhy obsažené v knize jsou uspořádané chronologicky dle časového pořadí.

Kniha Vodopád devíti draků: korejské mýty a pověsti byla publikována v roce 1983 a jejím autorem je významný český koreanista, docent Vladimír Pucek, a jazykovědec Jozef Genzor. V této knize najdeme překlady korejských mýtů a pověstí o zakladatelích starokorejských království, zkazky období Korjo a Ri a pověsti o horách, řekách a věhlasných místech země Východního moře. Příběhy zde obsažené také vychází z knihy Samguk jusa. Autoři v předmluvě ještě uvádí historický kontext, něco málo o náboženství a o následném obsahu knihy.

Kniha Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny byla vydána v roce 1993 a jejím autorem, v originálním znění, je Čou Mej-žu a Ču Wej-chua⁵⁵, autorem českého překladu je pak slovenský spisovatel Vladimír Ferko. V této knize nalezneme překlad vybraných čínských mýtů, jako jsou vznik světa, stvoření lidských bytostí a další příběhy, zaměřující se zejména na čínské bohy a známé hrdiny.

⁵⁴ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 14)

⁵⁵ Bližší informace o autorech knihy bohužel nejsou dostupné.

Při vytváření této bakalářské práce jsem také vycházela z knihy Čínské mýty od autorky Anne Birrell, která je však převážně teoretického charakteru a mýty v ní popsané jsou pouze velice krátce sumarizované, proto je nelze pro důkladnou analýzu využít.

3. Korejské zakladatelské mýty

V této části své bakalářské práce se budu zabývat korejskými zakladatelskými mýty, představím jejich obsah a vypracuji rozbor a analýzu významu jejich základních rysů a motivů. Nebudu se zde věnovat výše zmíněné písni, protože se nenachází v mnou využívaných zdrojích a zaměřím se na mýty uvedené v použité literatuře.

Pojem zakladatelský mýtus můžeme v korejštině nalézt pod výrazem *konguk sinhwa* (건국 신화).⁵⁶ Počátky zapisování korejských mýtů můžeme datovat od 4. století, tyto zápisy se však nedochovaly.⁵⁷ Pořadí níže uvedených zakladatelských mýtů jsem pak zvolila dle pořadí, v jakém se nacházejí v knize *Samguk jusa*, která je stěžejním zdrojem, ze kterého ve velké míře čerpám.

3.1 Tangun – princ santalového stromu

a. Obsah

Kdysi dávno vládl v nebeské říši bůh Hwanin, který se svou vedlejší ženou zplodil syna jménem Hwanung. Jelikož byl synem vedlejší ženy boha Hwanina a nemohl se po svém otci stát vládcem, přál si vydat se do světa lidí. Když bůh Hwanin zjistil, po čem jeho syn touží, rozhodl se mu jeho přání splnit a poslal ho do světa pozemšťanů, s úkolem, aby se ujal vlády nad světem lidí a napomohl jim tak ke štěstí. Bůh Hwanin tedy svému synovi přikázal, aby sestoupil na zem u tří vrcholů hory Tchäbäksan, kde měl Hwanung vybudovat svou novou říši a stát se jejím vládcem. Před Hwanungovým odchodem mu jeho otec ještě daroval tři nebeské pečeti.

Tak se Hwanung, s třemi tisíci poddanými, snesl po duhovém oblaku na vrchol hory Tchäbäksan, na obětiště pod posvátný santalový strom, kde také vybudoval sídlo své říše. Poté

⁵⁶ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 18)

⁵⁷ IRJÖN. *Samguk jusa: nepominutelné události Tří království*. Překlad: Miriam LÖWENSTEINOVÁ, Marek ZEMÁNEK. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. (str. 7)

se tituloval Nebeským králem a svému sídlu dal jméno Svaté město⁵⁸. Hwanung během své vlády ovládal tři bohy přírodních živlů, tedy boha větrů Pchungbäka, boha deště Usaa a boha mraků Unsa.

V době jeho vlády spolu žili v jedné jeskyni tygr a medvědice, a protože si přáli stát se lidmi, vydali se za Nebeským králem Hwanungem a prosili ho o splnění jejich přání. Hwanung se nad nimi slitoval a řekl jim, aby se navrátili do své jeskyně a snědli kouzelný pelyněk a česnek. Poté musejí žít v jeskyni bez slunečního světla po dobu sta dní. Pokud tento úkol splní, stanou se z nich lidé, tak jak si přáli.

Tygr a medvědice Hwanunga poslechli a vydali se zpět do své jeskyně. Tygr ovšem Hwanungovy podmínky nedokázal splnit, odešel z jeskyně a člověk se z něj nestal. Medvědice však byla trpělivá, a proto se po třech týdnech⁵⁹ stala ženou.

Medvědice neměla žádného druha, a proto si přála dítě. Kvůli tomuto přání se každý den modlila pod santalovým stromem a žádala o dítě, aby se necítla sama a aby se její lidský druh mohl rozrůstat. Hwanung jejímu přání vyhověl, sám se proměnil v člověka a pojal medvědici za svou ženu. Po nějaké době se jim narodil syn, který dostal jméno Tangun, Princ santalového stromu.

V roce tygra⁶⁰ pak Tangun vybudoval město Pchjôngjang v říši Čosön, nazývané také země Jitřní svěžesti⁶¹, a stal se jejím vládcem. Hlavní město poté přesunul do Asadalu, ležícího u hory Pegaksan a vládl 1000 let. Ke konci svého života se vydal do lesů a stal se z něj Duch hor.⁶²

Mýtus o princí santalového stromu tedy vypráví o okolnostech zrození prvního korejského vládce Tanguna a také o založení Čosönu⁶³, nejstaršího státního útvaru na Korejském poloostrově.

⁵⁸ Korejsky *Sinsi* (신시).

⁵⁹ V různých verzích tohoto zakladatelského mýtu se tento časový termín dosti liší.

⁶⁰ Toto datum je uvedeno dle čínského kalendáře, jedná se o padesátý rok vlády čínského vládce Yaoa, pravděpodobně tedy o rok 2333 př. n. l.

⁶¹ Pojmenování země Jitřní svěžesti vyplývá z čínských znaků pro název státu Čoson.

⁶² GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983. (str. 19)

⁶³ Stát Čosön je nazýván také Starý Čosön nebo Kočosön.

b. Historické okolnosti

Mýtus o Tangunovi je nejstarším korejským mýtem a zároveň také jedním z nejvýznamnějších a nejdůležitějších mýtů pro korejský národ. I přesto, že samotná Tangunova existence, coby skutečné historické osobnosti, nebyla nikdy opravdu doložena, je považován za praotce korejského lidu.⁶⁴ Nejstarší dochovaný písemný záznam tohoto mýtu byl poprvé uveden v kronice Samguk jusa a v období mongolské nadvlády⁶⁵ byl hlavním zdrojem pro znovunabytí korejského sebevědomí.⁶⁶ Po nadvládě Mongolska však tento mýtus ustoupil do pozadí a bylo na něj na nějaký čas zapomenuto. Avšak v následujících obdobích, kdy bylo opět zapotřebí vzkřísit korejského národního ducha, pospolitost a národní sebevědomí, se korejský národ k tomuto mýtu navrátil a opětovně v něm hledal sílu a vzor pro udržení si svých tradic a národního uvědomění. Tímto obdobím je například období japonské okupace Koreje⁶⁷, kdy se z praotce Tanguna opět stal vzor korejské státnosti, jednoty a hlavně nezávislosti.⁶⁸ Pro tento účel tak došlo ve 20. století k založení kultu praotce Tanguna⁶⁹, a také kultu hory Paktusan, kde podle legendy došlo k Tangunově zrození.⁷⁰ Dá se tedy očekávat, že pokud v budoucnosti Korea vstoupí do dalšího náročného období, kdy bude zapotřebí podpořit národní povědomí, sebevědomí a sílu korejského národa, mýtus o Tangunovi se opět v plné síle vrátí a tyto potřeby praotec Tangun svému lidu uspokojí.

Důležitost postavy samotného Tanguna můžeme také vidět v datu prvního roku tradičního korejského kalendáře, který se shoduje s rokem vybudování království Čosön vládcem Tangunem, tedy s rokem 2333 před naším letopočtem.⁷¹ Tento rok je tak považován za úplný začátek korejské historie. Kalendář odvozený od letopočtu založení prvního státu se začal v Koreji používat v období před Korejskou válkou⁷² a používal se až do roku 1961.⁷³ K tomuto datu se pak váže i korejský státní svátek *Káčchöndžöl* (개천절)⁷⁴, který se slaví každoročně 3.

⁶⁴ Mýtus o Tangunovi je velice živým mýtem, což můžeme pozorovat v údajném objevení jeho hrobky v blízkosti města Pchjôngjang.

⁶⁵ Korea byla pod mongolskou nadvládou od roku 1259 do poloviny 14. století.

⁶⁶ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 315)

⁶⁷ Japonská okupace Koreje trvala od roku 1910 do roku 1945.

⁶⁸ KIM, Soo-ja. *The Modern Korean Nation, Tan 'gun, and Historical Memory in Late Nineteenth to Early Twentieth Century Korea*. International Journal of Korean History, 2014, 19.2: 213-240. (str. 215)

⁶⁹ Tento kult nesl název *Tedžonggjo*, v překladu Sekta velkého předka.

⁷⁰ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 314)

⁷¹ Prvním rokem tradičního korejského kalendáře je založení království Čosön Tangunem, nikoliv rok jeho narození, jako můžeme vidět v Bibli, kdy je prvním rokem právě údajné datum narození Ježíše Krista.

⁷² Korejská válka trvala od roku 1950 do roku 1953.

⁷³ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019. (str. 10)

⁷⁴ Význam tohoto slova můžeme chápat jako „Den otevření nebes“.

října, kdy v tento den korejský národ oslavuje Tangunovo založení prvního státu Čosŏn, jako i počátek korejského národa.⁷⁵

Jak je již zmíněno výše, Tangunova existence není do nynějška nijak podložena, i přesto však Severní Korea oznámila nález jeho hrobu na svém území, k němuž údajně došlo ve 20. století, v blízkosti hlavního města Severní Koreje, Pchjŏngjangu.⁷⁶ Tento nález však není podložen žádnými skutečnými důkazy a samotní jihokorejští vědci tento nález často zpochybňují.⁷⁷

c. Rozbor mýtu o Tangunovi

V mýtu o Tangunovi si můžeme povšimnout, že první vládce na Zemi byl nebeského původu. Tento motiv je důležitý, jelikož se opakuje ve většině korejských mýtů o vládcích, kteří z velké části procházejí právě z Nebes nebo jsou určitým způsobem díky nebeským bytostem stvořeni a jsou s nimi tedy spojeni. Výklad tohoto symbolu je pak takový, že vládci korejského národa jsou vyvoleni bohy a jsou sami nebeského původu nebo jsou díky jejich nebeské moci alespoň stvořeni. Právě zde v tomto mýtu tedy můžeme vidět kořeny smýšlení korejského národa o svých vládcích jako o božských bytostech nebeského původu a s posvátnou božskou mocí, které je třeba hluboce uctívat a jejichž vůli je třeba plnit.⁷⁸

Vlastnosti nebeských králů, jak jsou zaznamenány v korejské mytologii, jsou zejména kladné, což si můžeme potvrdit i na tomto mýtu. Kdy Hwanung vyhoví medvědici a tygrovi v jejich přání stát se lidmi a dá jim samotným šanci, aby se jejich přání mohlo splnit, a to, aby setrvali po dobu sta dní v jeskyni. Tygr tyto podmínky nedokáže splnit, a proto se z něj člověk nestane, na druhou stranu medvědici Hwanung promění hned po třech týdnech, jelikož vidí, že je vytrvalá a splnění svého přání si zaslouží. Můžeme tedy říci, že Hwanung je dobrosrdečný, laskavý a spravedlivý, jelikož medvědici po jejím usilovném modlení splní i její druhé přání a počne s ní dítě, aby se mohl lidský druh dále rozrůstat. Podobné vlastnosti pak můžeme vidět u Hwanungova otce Hwanina, jelikož chce, aby byl syn šťastný, tak také plní jeho přání a dovoluje mu sestoupit na Zemi a založit zde říši.

⁷⁵ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea* Praha: Nová vlna, 2019. (str. 315)

⁷⁶ Tamtéž (str. 315)

⁷⁷ SETH, Michael J. *Myth, Memory and Reinvention in Korea: the Case of Tan 'gun*. James Madison University, 2007. (str. 8)

⁷⁸ Tento aspekt do jisté míry využívá severokorejský režim, kde můžeme podobné „zbožštění“ pozorovat.

Tangun je tedy potomkem nebeského boha a pozemské medvědice proměněnou v ženu. Jelikož je medvědice matkou zakladatele korejského národa, stala se medvědice božstvem a byla uctívána velkým počtem lidí.⁷⁹

Dalším symbolem v mýtu o Tangunovi je tygr, který se tak jako medvědice chce stát člověkem, avšak je netrpělivý a úkol setrvání v jeskyni po sto dní nevydrží. Tygr se často objevuje i v korejských folklorních příbězích, kde je jeho povaha zejména lstivá a nepoctivá, ale chytrostí ho někdy lidé dokáží porazit. Je však zajímavé, že tygr jako skutečné zvíře, které na tomto území v minulosti žilo, je korejským národním zvířetem, které je uctíváno a velice často zobrazováno na malbách v buddhistických kláštorech nebo v podobě soch.⁸⁰ Jak uvádí například Löwensteinová: „... (tygr) je později považován za vládce hor a nebezpečné, dokonce tabu zvíře.“⁸¹

Dalším symbolem v tomto mýtu jsou tři nebeské pečeti neboli insignie, které Hwanung dostane od svého otce před jeho sestoupením z Nebes na Zemi. Insignie se v korejských mýtech vyskytují velice často, a to právě v případech, kdy nebeské bytosti sestupují z nebes na zemi. Jejich význam je v tomto případě takový, že Hwanungův otec, bůh Hwanin, svému synovi věnuje svoji přízeň a souhlasí s jeho sestupem na Zemi. Ve verzi mýtu z knihy Vodopád devíti draků není podoba těchto insignií přímo popsána, avšak nejčastěji to bývá meč nebo dýka.⁸² K insigniím se pak řadí i poddaní, které si s sebou Hwanung na zemi přivedl, kteří často mají různé nadpřirozené schopnosti a mají nebeským bytostem sestupujícím na Zemi pomoci plnit jejich přání. V případě Hwanunga tedy mají pomoci vystavět jeho nové sídlo a celou jeho říši, přičemž mezi jeho poddané s božskými schopnostmi patřili bohové tří přírodních živlů, a to větrů, deště a mraků.⁸³

Tangun nezemřel ani se nenavrátil zpět na nebesa, ale stal se z něj Duch hor. Tato část příběhu pravděpodobně symbolizuje to, že si Tangun zvolil zůstat na Zemi, v blízkosti svého lidu, a korejský národ tak může stále cítit jeho přítomnost a vyhledávat jeho pomoc ve složitých obdobích svých dějin.

⁷⁹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 104)

⁸⁰ TÓTH, Monika. *Dragons, tigers and other animals in Korean culture: 2. Tiger* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/Korean/community/community/CMN000005165>

⁸¹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 159)

⁸² Tamtéž (str. 74)

⁸³ Tamtéž (str. 74)

Jako další symbol si pak můžeme všimnout opakovaného použití jedné číslice v tomto mýtu. Čísla jsou v Koreji důležitá stejně jako v jiných zemích, kdy některá symbolizují štěstí a jiná smůlu. V mýtu o Tangunovi vidíme, že je zde často používáno číslo tři. Tangun si při sestupu na Zemi přivedl tři tisíce poddaných, tři nebeské pečeti a ovládal tři bohy přírodních živlů. Číslo tři se pak objevuje i v letopočtu stvoření státu Čosön, a to letopočet 2333 před naším letopočtem⁸⁴, a v datu státního svátku *Käčchöndžöl* (개천절), tedy 3. říjen⁸⁵. Číslo tři je součtem čísel dva a jedna, přičemž číslo jedna je v Koreji symbolem pro nebe a číslo dvě je pak symbolem pro zemi. Jejich součtem tedy vznikne číslo tři, které je symbolem pro člověka.⁸⁶ Číslo tři pak v tomto mýtu mohlo být použito, aby poukázalo na to, že tento mýtus vypráví o příchodu prvního boha na zemi, stejně tak jako o stvoření první lidské bytosti, ženy medvědice a následném narození prvního z části lidského potomka⁸⁷, který je zakladatelem korejského národa. Číslo tři tak v tomto mýtu nejspíše symbolizuje vznik zakladatele prvního státního celku Čosön a následně počátek celého korejského národa.⁸⁸ Nemůžeme si tím však být jisti, jelikož číslo tři je v Koreji obecně považováno za šťastné číslo a v korejské historii a kultuře se vyskytuje v mnoha podobách. Například truchlení po zemřelém v Koreji trvá po dobu tří let a v lidové slovesnosti se traduje, že pokud havran snese tři vejce, bude dle lidových pověr bohatá úroda.⁸⁹ Číslo tři je tedy obecně v Koreji hodně oblíbené.

Dalším symbolem v tomto příběhu je pak vznik prvního zakladatele prvního království, skrze spojení Země a Nebes. V tomto případě pak spojení nebeského boha, otce Tanguna, a pozemské ženy, přeměněné medvědice. Vznik zakladatele státu skrze toto spojení se pak v zakladatelských mýtech vyskytuje velice často a můžeme si jej povšimnout i v následujících mýtech níže.

Hory jsou v Koreji obecně považovány za posvátné, jelikož se v jejich blízkosti, nebo přímo na nich zrodili korejští vládci, přicházející z Nebes. Hory jsou tedy v Koreji, díky jejich

⁸⁴ Tento letopočet byl vypočten až v době přijetí západního kalendáře, proto toto užití číslice tři může být pouhou náhodou. Jelikož jsou však v letopočtu dokonce tři číslice tři, je to velice zajímavé, a proto toto datum u motivu číslice tři uvádím.

⁸⁵ Přesněji se jedná o 3. den 10. měsíce lunárního kalendáře.

⁸⁶ SONG, Sun-hee. *The Koguryo foundation myth: An integrated analysis*. Asian Folklore Studies, 1974, 37-92. (str. 73)

⁸⁷ Tangun je považován za božskou bytost, protože je jeho otcem bůh Hwanung, avšak z velké části je také lidskou bytostí, jelikož jeho matka je medvědice proměněná v člověka a bůh Hwanung na sebe při sňatku a jeho početí také vzal lidskou podobu. Můžeme Tanguna tedy považovat za první, z velké části, lidskou bytost zrozenou na Zemi.

⁸⁸ SONG, Sun-hee. *The Koguryo foundation myth: An integrated analysis*. Asian Folklore Studies, 1974, 37-92. (str. 73)

⁸⁹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 68)

roli při zrození korejských historických osobností, považovány za symbol počátku.⁹⁰ Zejména pak zde zmíněná hora Tchäbäksan, jelikož na této hoře sestoupil na Zemi sám Hwanung, otec zakladatele korejského národa Tanguna. Objektem uctívání je pro korejský národ i samotný santalový strom, jelikož se u něj modlila Tangunova matka a žádala o jeho narození. Toto uctívání má nejspíše kořeny v animismu, tedy náboženství, ve kterém se uctívají zvířata a přírodní útvary jako hory, řeky a rostliny.

Důležitou roli v příběhu hrají také rostliny česnek a pelyněk, které jsou klíčové pro přeměnu medvědice a tygra na člověka. Jedná se tedy o posvátné rostliny, které se, nejspíše i díky jejich častému používání při léčení v tradičním korejském léčení, při různých rituálech, ale také v každodenní korejské stravě, objevují i v tomto mýtu.⁹¹

3.2 O synovi Nebeského císaře Hämosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku

a. Obsah

V dřívějších dobách žil v oblasti Pujö⁹² král Häburu, který byl již starý a jelikož si přál syna, kterému by mohl vládu předat, daroval bohům hor a řek oběti.

Král se jednoho dne rozhodl vydat na svém koni k jezeru Konjön. Během cesty však narazil na podivný kámen, který ronil slzy, před kterým se jeho kůň uklonil. Když král rozhodl kámen odsunout, našel pod ním malého chlapce, podobajícího se žábě. Král si pomyslel, že jeho modlitby byly vyslyšeny a tento chlapec mu byl poslán jako syn z Nebes. Chlapec byl tedy odvezen zpět do králova paláce, byl pojmenován Kümwa, tedy Zlatý žabák, a byl stanoven budoucím vládcem královny říše.

Jednou se královu prvnímu ministrovi zdál sen, ve kterém se setkal s Nebeským císařem a ten mu sdělil, že na Zemi prý vstoupí syn Nebeského císaře a v říši krále Häbura zbuduje svoji říši. Král se proto má vydat do místa Kasöbwon, kde má založit své nové hlavní město. Král tak tedy učinil a vybudoval své sídlo na novém místě a svou novou říši pak pojmenoval Východní Pujö. Syn Nebeského císaře jménem Hämosu, sestoupil na horu Medvědího srdce na spřežení taženém pěti draky, spolu se stovkami sloužících za doprovodu duhy a krásné hudby. V králově bývalé říši opravdu zbudoval svou novou říši, která nesla jméno Severní Pujö.

⁹⁰ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 123, 124)

⁹¹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea* Praha: Nová vlna, 2019. (str. 95, 96)

⁹² Tato oblast se nacházela v nynější Korejské lidově demokratické republice.

Hámosu však noci trávil v Nebeské říši a na Zemi setrval pouze přes den, proto mu lidé říkali Nebeský král.

U hory Medvědí srdce, v Modravé řece, si často hrávaly krásné víly, dcery vodního vládce Habäka. Jmenovaly se Vrbový kvítek, Liliový kvítek a Rákosový kvítek. Jednoho dne je Nebeský král uviděl a přál si vzít jednu za svou ženu a učinit z ní matku svého syna.

Nebeský král tedy u Modravé řeky pomocí svého bičíku vybudoval palác, do kterého nechal připravit tři křesla a tři džbány s vínem. Víly byly zvědavé, tak se do paláce vydaly a Nebeskému králi se podařilo lapit nejstarší sestru, Vrbový kvítek.

Když se o tom dozvěděl vládce vod Habäk, rozčílil se a svoji dceru mu nechtěl za manželku dát. Nebeský král tedy chtěl Vrbový kvítek propustit, avšak ta se do něj zamilovala a odejít nechtěla. Král se proto rozhodl vydat se spolu s Vrbovým kvítkem za vodním vládcem Habäkem na svém dračím spřežení. Vodní vládce však nevěřil, že je Hámosu syn Nebeského císaře a chtěl, aby mu pomocí kouzla poskytl nějaký důkaz. Hámosu vodnímu vládci dokázal pomocí přeměny v různá zvířata, že je opravdu synem Nebeského císaře a vodní vládce Habäk tak k svatbě svolil.

Habäk si však nebyl jistý, zda jeho dceru Hámosu opravdu miluje a obával se, aby se Hámosu nevrátil do Nebeské říše sám bez jeho dcery. Proto je oba nechal po svatební hostině zašít do pytle a na dračím spřežení odvést do Nebeské říše. Hámosu se však probudil, a když uviděl, co se stalo, vystoupil na nebe sám a Vrbový kvítek poslal zpět ke svému otci. Vodní vládce se rozzlobil na svou dceru a nechal sluhy, aby ji chytily za rty a tahali, dokud její rty nevytáhli do podoby zobáku a poté dceru nechal vyhnat do jezera Ubalsu. V blízkosti tohoto jezera žil Kümwa, nyní již vládce Východního Puja, který se dozvěděl že se v jezeře Ubalsu ztrácejí ryby. Proto rybáře pověřil, aby se pokusili chytit tvora, který ryby krade. Nakonec se rybářům podařilo tvora chytit a nebyl to nikdo jiný než dcera vodního vládce Habäka. Kvůli zobáku však nemohla mluvit, a tak ji král Kümwa nechal zobák odstranit, aby mohla promluvit. Když tedy Vrbový kvítek pověděla svůj příběh, nechal ji král uzavřít do komnaty ve svém paláci.⁹³

Příběh zde končí a jeho pokračování můžeme nalézt v dalším navazujícím mýtu níže.

⁹³ GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983. (str. 22)

Mýtus o synovi Nebeského císaře Hāmosuovi je tedy zakladatelským mýtem o vzniku království Severní a Východní Pujů.

b. Rozbor mýtu O synovi Nebeského císaře Hāmosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku

V tomto mýtu si tak jako ve výše uvedeném mýtu o Tangunovi můžeme všimnout, že je vládce Severního Pujy, Hāmosu, také nebeského původu a sestupuje na Zemi z Nebes. Nebeského původu je pak i budoucí král Východního Pujy, syn seslaný králi Hāburu z nebes, jelikož byl nalezen pod kamenem ronícím slzy, před kterým se králův kůň uklonil. Oba zakladatelé jsou tak i v tomto případě nebeského původu. Toto tedy potvrzuje pravidlo, kdy jsou zakladatelé a vládci království božského původu, nebo jsou s bohy alespoň určitým způsobem spojeni. Hāmosu si s sebou z nebes také přináší insignie, zde však pouze v podobě sloužících.

Dalším symbolem, který se zdá být pravidlem zejména u zakladatelských mýtů, je místo, kde Hāmosu, Nebeský král, sestoupil na zemi. Tímto místem je opět hora, v tomto případě pak hora Medvědího srdce.

V tomto mýtu se pak vyskytuje další zvíře typické pro korejskou kulturu.⁹⁴ Tímto zvířetem je drak, přesněji pět draků, díky kterým Nebeský král Hāmosu sestoupil na zemi. Drak je v Koreji považován za božstvo, které je spojováno zejména s vodou a deštěm.⁹⁵ V tomto příběhu má pouze malou roli, kdy snese Nebeského krále na zemi a přenáší ho na různá místa, může zde tak poukazovat na budoucí děj mýtu, kdy se Hāmosu ožení s dcerou vládce vod Habäka.

3.3 O Čarostřelci Čumungovi, zakladateli království Kogurjō

a. Obsah

Poté co král Zlatý žabák uvěznil Vrbový kvítek, začalo v paláci docházet k podivným věcem. Vrbový kvítek i bez slunečního světla dokázala pomocí záře, která ji neustále obklopovala, rozjasnit každou místnost do které vstoupila. Vrbový kvítek díky působení této záře otěhotněla. Za nějaký čas se jí z podpaží levé ruky vykutálelo veliké vejce. Jelikož to byl

⁹⁴ Drak je typickým zvířetem také pro čínskou kulturu.

⁹⁵ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 56)

velice neobvyklý jev, o kterém nikdo nikdy neslyšel, rozhodl král, že jde o zlé znamení a chtěl nechat toto vejce sežrat psy a prasaty. Obával se také toho, že by se z tohoto vejce mohl narodit potomek Nebeského krále Hāmosua. Zvířata však vejce sníst nechtěla. Proto král rozhodl nechat vejce u cesty, aby bylo rozdrceno kopyty koní, ti se však vejci také vyhýbali a ostatní zvířata ho ochraňovala svými těly. Vejce ochraňovala také záře, která provázela Vrbový kvítek. Král proto rozhodl, aby bylo vejce rozbito, ani to se však jeho sluhům nepodařilo a vejce zůstávalo nepoškozené a v pořádku.

Proto nezbývalo králi než vejce vrátit jeho matce. Ta jej opatrovala, dokud se nerozpoltilo a nevzešel z něj malý chlapec, tedy syn Nebeského krále Hāmosua a vnuk vládce vod Habāka. Tento chlapec pak v budoucnu založil království Kogurjō a nesl jméno Ko Čumong. Lidé jej však nazývali Veliký král Tongmjōng, neboli Světlo východu.

Chlapec velice rychle dospíval a ve velmi mladém věku poprosil matku o zhotovení luku a šípů, které se pak sám naučil používat a brzy dokázal zasáhnout i malou mouchu. Chlapec dále rostl a zdokonaloval se ve všech oblastech výuky a osobnosti. Nejvíce se přitom zdokonalil ve válečnickém umění, zejména pak v lukostřelbě a jízdě na koni. Dokázal tedy zkrotit jakéhokoliv koně a šípem zasáhl každý cíl, proto mu lidé také říkali Čumong neboli Čarostřelec.

Protože lidé na dvoře krále Zlatého žabáka se Čumonga obávali a také mu záviděli, že se mu ve svých dovednostech nikdo nevyrovná, a chtěli se jej zbavit. Proto se Čumong rozloučil s matkou a se svými nejuvěrnějšími přáteli, Kim, Marim a Hjōppoem, se vydal na jih. Matka mu také dala na cestu pět zrněk ječmene.

Čumong dorazil k řece Omhosu, kterou však nedokázal přebrodit. Jelikož však byl vnukem Nebeského císaře a také krále vod Habeka, požádal Nebesa o pomoc. Nebesa jeho volání vyslyšela a Čumong se svými přáteli přešel díky mostu z ryb a vodních želv přes hladinu řeky. Protože Čumong při útěku ztratil pár zrníček ječmene, které dostal od své matky, přinesl mu je pár holubů, které zasáhl svým šípem. Poté co jim zrníčka ze zobáků vyňal, pokropil je vodou a holubi opět ožili.

Když Čumong se svým procesím dorazil do kraje s názvem Čolbon, rozhodl se, že zde vytvoří střed svého království se jménem Kogurjō a jako své rodové jméno si pak zvolil jméno Ko, neboli Vznešený.

Jednoho dne se Čumong rozhodl navštívit sousední kraj Pirjuguk pod vládou Songjanga, potomka Svatého muže, jehož rod zde žil po mnoho let. Protože zde Songjangův rod žil po

takovou dobu, chtěl, aby se mu Čumong podrobil, to však Čumong nechtěl dopustit, a tak se vládcové rozešli bez dohody.

Čumong nevěděl, jak tento problém se Songjangem vyřešit, a tak se vydal na lov, kde se mu podařilo chytit bílého jelena. Čumong požádal jelena, aby vyvolal silný déšť, což jelen splnil. Tento déšť způsobil v sousedním království Pirjuguk potopu. Songjang se tedy musel podrobit království Kogurjō, aby své království zachránil.

Čumong poté přejmenoval sousední království na Tamuldo, tedy Připojené území a Songjonga jmenoval vládcem tohoto území.

Poté se v Sokolím průsmyku vytvořila mlha a byl odsud slyšet hluk. Po sedmi dnech se mlha vypařila a na tomto místě stál velký palác. Na podzim byl však Čumong vzat na nebesa a už se na zemi nevrátil. Zůstal zde po něm pouze nefritový bičik, který korunní princ pohřbil na Dračí hoře.⁹⁶

Tento mýtus přímo navazuje na mýtus O synovi Nebeského císaře Hāmosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku. Jedná se o zakladatelský mýtus státu Kogurjō.

b. Rozbor mýtu O Čarostřelci Čumongovi, zakladateli království Kogurjō

V tomto mýtu opět vidíme opakující se prvek v zakladatelských mýtech, a to Čumongův nebeský původ. I přesto, že Čumong není přímo bohem sestoupeným na zemi, s nebesy je jistým způsobem spojen. Jeho matka je totiž dcerou vládce vod Habäka a jeho zrození proběhlo skrze vejce a pomocí kouzelné záře pocházející z nebes. Opět se proto jedná o nebeského zakladatele království. Čumongovi vlastnosti, tak jako vlastnosti ostatních zakladatelů, jsou spravedlivost, v momentu, kdy vládcem sousedního území jmenuje Songjonga, a dobrosrdečnost, v situaci, kdy Čumong navrátí život holubům nebo propustí bílého jelena, kterého polapil.

Zakladatel říše Kogurjō byl zrozen z vejce. To bylo dle příběhu velmi neobvyklé, tento čin proto symbolizuje Čumongovu božskost, stejně jako záře, která je příčinou jeho početí. Vejce, v korejštině *al* (알), bylo v minulosti spojováno se sluncem. Proto je logické, že toto vejce počne Vrbový kvítek díky působení záře pocházející z Nebes, která je často popsána jako sluneční záře.⁹⁷ Slunce je zároveň manžel Vrbového kvítku, Hemosu, proto je také

⁹⁶ GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983. (str. 27)

⁹⁷ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 27)

pravděpodobně součástí Čumongova zrození. Jeho zrození je také spojením Nebes a Země skrze jeho matku, dceru vládce vod, a sluneční záři, pocházející z nebes.

Dalším motivem mýtu O Čarostřelci Čumongovi, jasným již z jeho názvu, je luk a šípy, se kterými je Čumong velice zručný. Luk a šípy, korejsky *hwasal* (활살), jsou předměty v korejské mytologii považovány za rituální předměty.⁹⁸ Díky svým lukostřeleckým schopnostem se Čumongovi podařilo polapit bílého jelena, který mu splnil přání, a luk a šípy mu tak přímo napomohly k získání vlády nad celým územím a konečným vytvořením státu Kogurjō. Jelikož je tedy lukostřelba spojena s korejskou historií i mytologickými příběhy, je přirozené, že se stala v Koreji tradičním sportem a korejský lid je na tuto tradici velice pyšný.⁹⁹

Dalším zajímavým prvkem tohoto mýtu je způsob, jakým se Čumong dostal z království Zlatého žabáka, skrze řeku Ŏmsasu, a to pomocí mostu vytvořeného z vodních živočichů žijících v řece, zejména pak ryb a želv. Vyobrazení ryb můžeme najít například i v korejských chrámech, můžeme tedy vidět, že pro korejský lid mají posvátný a specifický význam. Ryba v Koreji symbolizuje nebojácnost, kterou jistě musel cítit i Čumong při svém útěku, a svobodu, ke které mu právě tyto vodní živočichové napomohli.¹⁰⁰ Vyobrazení želvy pak také nalezneme v korejských chrámech a jejich okolí a samotná želva má v korejské mytologii symbolizovat spokojenost, znalost budoucnosti a dlouhověkost. Most z želv Čumongovi, díky pomoci při jeho útěku, právě tyto vlastnosti poskytne.¹⁰¹

Dalším symbolem tohoto mýtu je voda. Voda je v Koreji posvátná a prvek vody se vyskytuje v mnoha mytologických příbězích.¹⁰² Zde je z ní nejprve vylovena Vrbový kvítek a později ji můžeme vidět jako překážku, kterou musí Čumong překonat, aby mohl uprchnout a vytvořit své vlastní království. Je zde tedy použita jako prostředek, který napomůže ke zrození Čumonga, ale také jako prostředek, jehož překonání dá vzniknout zakladateli nového státu Kogurjō a má tedy funkci zrození nebo stvoření. Dále se pak v mýtu objevuje jako prostředek,

⁹⁸ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 103)

⁹⁹ KIM, Ki-Hoon. *The archery tradition of Korea*. In: *Archery Traditions of Asia Seminar*, Hong Kong. 2003. (str. 1)

¹⁰⁰ TÓTH, Monika. *Tigers, Dragons and other animals in Korean Culture: Part 3. Fish* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/English/community/community/CMN000005543>

¹⁰¹ TÓTH, Monika. *The Turtle in Korean culture: Online exhibition Part 3* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z:

<https://www.korea.net/TalkTalkKorea/Chinese/community/community/CMN000005374>

¹⁰² LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 165)

díky kterému dojde k oživení zemřelých holubic, zde má tedy také funkci stvoření a znovuzrození.

Jelen, kterého chytí Čumong, v Koreji symbolizuje dlouhověkost, stejně jako výše zmiňovaná želva.¹⁰³ V tomto mýtu pak Čumongovi splní přání, díky němuž se mu vládce sousedního území podvolí. Jelen zde tedy zakladateli Čumongovi napomůže splněným přáním k tomu, aby se stal vládcem celého území a vytvořil tak nový stát. Napomůže mu tak k dlouhověkosti ve smyslu, že se stane vládcem a založí nové království, a tak zůstane v povědomí celého korejského národa již navěky.

V mýtu O Čumongovi dále vidíme, tak jako téměř ve všech dalších zakladatelských i jiných korejských mýtech, motiv hory. Většinou na hoře nebo v okolí hory dojde ke zrození zakladatelů států, kde na tomto místě sestupují na Zemi z Nebes. V tomto konkrétním mýtu pak na hoře, přesněji na Dračí hoře, pohřbí korunní princ otcův bičik, tedy to jediné, co po něm na Zemi, po jeho odchodu na Nebesa, zůstalo. Hory jsou tedy i místem posledního odpočinku, kde se již staletí pohřbívají lidé a místo slova „úmrtí“ se dokonce využívalo slovní spojení „odejít do hor“.¹⁰⁴

Objevuje se zde také číslice pět, v případě pěti zrnků ječmene, které Čumongovi daruje jeho matka. Číslo pět je spojeno s pěti elementy vesmíru, dřevem, ohněm, kovem, vodou a zemí.¹⁰⁵ Použití v tomto příběhu pak může znamenat například, že matka Čumongovi dává požehnání k odchodu a založení svého vlastního království a k dosažení tohoto cíle mu má napomáhat právě síla pěti elementů vesmíru.

3.4 Jak vzniklo království Silla

a. Obsah

V kraji Činhan, v místě, kde později bude stát hlavní město Kjöngdžu, leželo šest vesnic, ve kterých vládli stařešinové rodů. Ti se pak, i se svými syny a bratry, na jaře scházeli na břehu řeky Alčchon a radili se.

¹⁰³ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 81)

¹⁰⁴ Tamtéž (str. 124)

¹⁰⁵ SONG, Sun-hee. *The Koguryo foundation myth: An integrated analysis*. Asian Folklore Studies, 1974, 37-92. (str. 74)

Jednou se na tomto shromáždění dohodli, že musejí zvolit společného krále, který by vládl všem šesti vesnicím a vytvořil hlavní město. Tento člověk pak musí oplývat vynikajícím duchem a ctností. Poté si všimli, že se na jihu u Kohoutí studny, ležící v blízkosti Topolové hory, snáší na zem podivná záře. Na tomto místě pak uviděli bílého koně, který se září sestupující z nebe hluboce klaní.¹⁰⁶ Když přistoupili blíže, uviděli u Kohoutí studny velké fialové vejce. Když bílý kůň viděl stařešiny, kteří se k místu blíží, vzletěl na svých křídlech k nebi a ztratil se v oblacích a s ním se ztratila i podivná záře.

Stařešinové se tedy rozhodli toto velké vejce rozbít. K jejich velkému překvapení se z rozbitého vejce vynořil krásný chlapec, který vykřikl: „*Aldži kosirhan*“, což znamená Král pacholíček. Stařešinové tento zázrak považovali za znamení z Nebes, že tento podivně zrození chlapec je jejich budoucím vládcem jejich vesnic, kterého hledali.

Když chlapce poté omyli ve Východní řece, chlapec zazářil zázračným světlem a k místu, kde jej smáčeli, přiběhla všelijaká divá zvířata a radovala se z příchodu tohoto budoucího vládce. V průběhu této události se otrásla Nebesa i Země a na nebi svítilo současně Slunce i Měsíc.¹⁰⁷

Chlapec se tedy stal králem a získal jméno Hjökköse, tedy Vládce spravující svět svou září, a titul kosirhan, tedy vladař nebo král. Lidé se poté rozhodli, že svému novému vládci najdou důstojnou manželku. V ten samý den se ve vesnici Sarjang, u studny Arjõng, objevila dračice v podobě slepice, z jejíhož boku se vyklubala krásná malá dívka.¹⁰⁸ Dívka však měla místo rtů slepičí zobák, který však po omytí dívky v potůčku odpadl. Tento potůček poté dostal jméno Léčivý.

Vesničané pro tento královský pár vybudovali západně od Jižní hory palác. Hjökköse získal rodové jméno Pak, neboli Tykvice, jelikož vejce, ze kterého se zrodil, vypadalo jako tykev. Dívka pak dostala jméno Arjõng podle studny, kde se narodila.

Ve svých třinácti letech se pak Hjökköse stal vládcem, sjednotil všech šest vesnic a oženil se s dívkou Arjõng.

Toto království dostalo zprvu jméno Söraböl, Sobol nebo Sara, tedy pozdější království Silla. Království Silla bylo také označováno jako Kjerim, tedy království Kohoutího háje, jelikož král Hjökköse se zrodil u Kohoutí studny a Arjõng se zrodila z dračice v podobě slepice.

¹⁰⁶ Uklánějící se kůň se vyskytuje i u zrození Zlatého žabáka v mýtu O synovi Nebeského císaře Håmosuovi a dceři vládce vod Vrbovém kvítku.

¹⁰⁷ Tento úkaz není z astronomického hlediska až tak neobvyklý, avšak nedochází k němu příliš často.

¹⁰⁸ V jiných verzích tohoto mýtu se dívka zrodila z dračice po její smrti.

Hjökköse království Silla vládl šedesát jedna let a pak se odebral do nebes. Části jeho těla však po sedmi dnech spadly zpět na zemi. Když je chtěli lidé pohřbít do hrobu spolu s královnou, zabránila jim v tom velká zmije. Proto části králova těla museli pohřbít každé zvláště do pěti mohyl. Toto místo se doteď nazývá Zmijí mohyly.¹⁰⁹

b. Rozbor mýtu Jak vzniklo království Silla

I v tomto mýtu vidíme základní rys, nacházející se u ostatních zakladatelských mýtů, a to je místo sestupu zakladatele státu Silla, Hjökköseho, které je uvedeno v blízkosti Topolové hory, a místo ze kterého Hjökköse pochází, tedy z Nebes.

Místo zrození Hjökköseho je pak označené sluneční září, která dopadá na Zemi. Skrze takovou září došlo také ke zrození zakladatele státu Kogurjō, Čumonga. Na místě, kde sestupuje z Nebes sluneční světlo, se objevuje vejce, které je také častým znakem při zrození zakladatelů států, tedy i v příběhu O Čumongovi. Ke zrození Hjökköseho pak také dojde spojením nebes a země, dalším rysem společným pro zrození zakladatelů států, a to v podobě sluneční záře pocházející z Nebes a pozemského vejce, ze kterého se Hjökköse po jeho rozbití vypadne. V tomto případě je specificky řečeno, že vejce má fialovou barvu, která je v Koreji považována za barvu příznivou. Jelikož je bílá barva považována v Koreji za barvu smuteční, je možné že má vejce barvu fialovou, tedy kladnou, aby symbolizovalo naději a radost pro nalezení vládce nového státu.¹¹⁰

U Hjökköseho zrození se objevuje také bílý kuň, který se fialovému vejci, ze kterého se zakladatel zrodí, klaní. Jak je již výše uvedeno, bílá barva v Koreji symbolizuje smutek, avšak ve spojení s různými předměty se její symboličnost mění. Konkrétně ve spojení se zvířaty má bílá barva symbolizovat naopak štěstí namísto smutku.¹¹¹ U zrození Hjökköseho tak figuruje fialová a bílá barva, tedy barvy štěstí, což pravděpodobně symbolizuje štěstí nad nalezením zakladatele nového státu, kterého stařešinové vesnic toužili najít.

Dalším opakujícím se motivem je opět voda, která je v tomto mýtu použita pro omytí jak Hjökköseho, tak i jeho nastávající ženy Arjōng. Voda je tedy v Koreji považována za posvátnou a v tomto mýtu má léčivou moc, když po omytí Arjōng v potůčku odpadne její slepičí zobák a

¹⁰⁹ GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983. (str. 40)

¹¹⁰ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 36)

¹¹¹ Tamtéž (str. 36)

její obličej se stane lidským. Hjökköse naopak po omytí ve vodě začíná zářit a voda tak tímto způsobem označí zakladatele státu, kterého stařešinové hledali. Přimo jej tak spojuje s nebesy a pravděpodobně takto naznačuje i jeho božský původ. Voda je také spojena s jejich místem zrození, jelikož oba byli nalezeni u studny.

V momentě, kdy je Hjökköse namočen ve vodě, objeví se na obloze současně slunce i měsíc. Slunce je nyní v Koreji považováno za mužské božstvo, naopak Měsíc je považován za božstvo ženské.¹¹² Tento úkaz snad může symbolizovat Hjökköseho božský původ, kde mu takto žehnají všechna mužská i ženská božstva a podporují tak jeho nárok stát se vládcem budoucího království Silla.

Dalším motivem objevujícím se v tomto mýtu na vícero místech jsou ptáci. Konkrétně tedy slepice a kohout. Samotné Hjökköseho zrození je umístěno v blízkosti Kohoutí studny, jeho žena Arjōng se pak zrodila prostřednictvím dračice, která byla proměněna ve slepici. Arjōng se také narodila se slepičím zobákem. Slepice a kohout jsou v Koreji považováni za nositele kladných zpráv¹¹³, v tomto případě se jedná o dobrou zprávu v podobě nalezení vládce nového státu a v podobě nalezení budoucí ženy vládce státu.

Dalším mýtickým zvířetem objevujícím se v tomto mýtu je drak. Drak v Koreji patří mezi vodní božstvo a je tedy spojen s vodou¹¹⁴, která se v tomto mýtu také často vyskytuje a její symbolismus je vysvětlen výše. Drak, zde konkrétně dračice, má v tomto mýtu úlohu zrození Arjōng, ženy Hjökköseho. Toto je pak pravděpodobně symbolem původu Arjōng, a to že pochází z vodního božstva. Tímto pak dochází opět ke spojení Země a Nebes v podobě manželství mezi Hjökköse a Arjōng. Jelikož Hjökköse pochází z Nebes a bylo mu požehnáno božstvy nacházejícími se na nebesích, zatímco Arjōng je zrozena díky vodnímu božstvu, spojeného spíše se Zemí.

Posledním zvířetem vyobrazeným v mýtu je pak zmijs, která zabránila v pohřbení Hjökköseho a jeho manželky Arjōng do jednoho hrobu. Proto muselo být Hjökköseho tělo rozděleno na pět částí a pohřbeno do různých pěti mohyl. Had je v Koreji symbolem zejména zlým a škodlivým¹¹⁵, což vidíme i v tomto mýtu, kdy se snaží podle zabránit Hjökköseho pohřbení.

¹¹² LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 72)

¹¹³ Tamtéž (str. 94)

¹¹⁴ Tamtéž (str. 55)

¹¹⁵ Tamtéž (str. 67)

V mýtu o zakladateli Silly vidíme také určitou úlohu studny, která se zde vyskytuje při obou zrozeních Hjökköseho i Arjõng. Hjökköse se narodí u Kohoutí studny a u studny Arjõng se zjevila dračice v podobě slepice, díky které se zrodila Arjõng. Je možné, že studna byla vybrána jako místo zrození důležitých osobností proto, že studna je velmi důležitým místem pro korejský lid, jelikož lidem poskytuje vodu, která je nezbytná pro každého člověka.

3.5 O králi Suro a jeho ženě Žlutém nefritu

a. Obsah

V úrodném kraji na dolním toku řeky Naktonggang leželo devět osad a v jejich čele stálo devět stařešinů. Lidé na tomto místě, díky teplému podnebí a úrodné půdě, žili v hojnosti. Lid těchto devíti vesnic se každý rok na jaře a na podzim setkává na Želvím pahorku, kde koná obětní shromáždění. Shromáždění se zde každoročně konají kvůli legendě, že na tento pahorek sestoupil z nebes prapředek tohoto lidu.

Během tohoto shromáždění zde zaslechli hlas, který lidu sdělil, že mu nebesa přikázala, aby sestoupil na Želví pahorek a vytvořil zde království, kterému bude vládnout. Tento hlas také zadal shromážděnému lidu úkol, aby hlínu z vrcholku hory vzal do dlaní a všichni společně zazpívali zaklínadlo a vesele u toho tančili.

Když lidé úkol splnili, snesla se z nebe purpurová šňůra se zlatou skříňkou zabalenou v šarlatové látce. Ve zlaté skříňce pak lidé našli šest¹¹⁶ kulatých zlatých vajec, podobajících se slunci. Skříňku následně odnesli na polici do obydlí jednoho ze stařešinů.

Dalšího dne se zlatá vejce ve skříňce přeměnila na šest krásných malých chlapců. Lidé je začali uctívat a v úctě a vděčnosti se před nimi klaněli až k zemi. Chlapci pak velice rychle rostli, za deset dní se z nich stali statní muži a za patnáct dní, při úplňku, se všichni usadili na trůn. Králem se však mohl stát jen jediný, a to ten, který se z vejce vyklubal první. Ten se tedy stal králem v království, které dostalo jméno Karak nebo Velký Karak, někdy označovaný i jako Kaja, a sám byl pojmenován Suro. Jeho pět bratrů pak vládlo v okolních územích. Tato království pak dostala název Šest Kaja.

Po pěti letech vlády krále Sura se před králem shromáždilo devět stařešinů a žádali jej, aby si vybral svou budoucí ženu. Na ostrov Mangsando poté připlula loď s rudými plachtami a s purpurovou vlajkou a přivezla královi budoucí ženu. Žena se králi představila jako Hwangok,

¹¹⁶ Číslo šest, které se v tomto mýtu objevuje, v korejské mytologii nemá žádný specifický význam.

tedy Žlutý nefrit, z rodu Ho. Sdělila králi také, že se jejím rodičům ve snu zjevil vládce nebes a přikázal jim, aby svoji dceru poslali do země Karak, jako nastávající ženu krále Suroa, a že ji k němu dovedli čarovní ptáci fénixové. Král se se svou budoucí ženou vydali do paláce i s velkými dary, které Žlutý nefrit králi přivezla. Tito dva spolu pak vládli moudře a spravedlivě a lidu se vedlo velmi dobře. Královna měla po čase sen, že se jí narodí syn, a opravdu se jí narodil následník trůnu, princ, který dostal jméno Kodŭng.

Ve sto padesáti sedmi letech pak královna zemřela a království zasáhl smutek. Královnu pochovali na návrší severovýchodně od Želvího pahorku. Místa, která se vztahovala k jejímu příjezdu do království pak lid nechal přejmenovat na osadu Královnina vylodění, Hedvábné návrší a břeh Lodního stěžně. Král byl po smrti královny smutný a osamělý a každý den zpíval smutnou píseň o osamocené spícím vdovci. Po deseti letech, ve věku sto padesáti osmi letech navždy opustil zemi.

Po jeho smrti království zasáhla další, a ještě větší vlna smutku a pláč lidu otrásal i nebesy. Jeho tělo pohřbili do mohyly deset stop vysoké, nacházející se severozápadně od hlavního města a nazvali ji Mohylou krále Suroa.¹¹⁷

b. Rozbor mýtu O králi Suro a jeho ženě Žlutém nefritu

Znovu se opakujícím motivem je opět místo zrození zakladatele království Karak, tedy Želví pahorek¹¹⁸. Zakladatel státu Karak, vládce Suro, je opět nebeského původu, kde se z nebes snese zlatá skříňka s šesti vejci, přičemž v jednom z nich se nachází budoucí vládce Suro. Suro tedy také vznikne díky spojení nebes a země.

Objevuje se zde opět fialová barva v podobě šňůry, na které je na Zemi spuštěna zlatá skříňka s vejci. Tato barva zde opět značí štěstí, jelikož se na Zemi snesli budoucí vládcí království, podobně jako v mýtu Jak vzniklo království Silla.

V tomto mýtu se pak objevuje také mýtické zvíře fénix, který dle korejské mytologie symbolizuje mimořádnou vládu.¹¹⁹ V tomto mýtu fénixové dovedou Hwangok ke svému budoucímu manželu Surovi. V tomto mýtu jsou tedy pravděpodobně symbolem, že dovedou

¹¹⁷ GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983. (str. 43)

¹¹⁸ Dle názvu vyplývá, že se opět jedná o horu.

¹¹⁹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. (str. 63)

Hwangok ke skutečnému králi a Suro podle nich pozná, že se jedná skutečně o jeho budoucí manželku, tedy budoucí královnu. A tito tvorové také symbolizují její předurčenost stát se královnou a vládnout po boku krále Suroa.

4. Čínské zakladatelské mýty

V této části své bakalářské práce se budu zabývat pouze čínskými zakladatelskými mýty. Jako u výše uvedených korejských zakladatelských mýtu se seznámíme s jejich obsahem, na jejichž základě budu, za účelem následné analýzy a porovnávání, rozebírat stěžejní motivy uvedených mýtů.

4.1 Jak vznikl svět

Čínská mytologie tedy začíná, na rozdíl od korejské mytologie, přímo mýtem o stvoření světa. Stvoření světa pak nalezneme u většiny mytologií nebo náboženství jako počátek života na Zemi. V mýtu o stvoření světa je samotným stvořitelem nejčastěji bůh, v tomto čínském mýtu o počátku Země však nenajdeme boha, ale obra Pchan-kua, který je dle čínské mytologie stvořitelem.

a. Obsah

V dávných dobách, kdy Země a Nebe ještě nebyly odděleny, měl celý vesmír podobu velkého temného vejce. V tomto velkém vejci došlo, za klidného ticha, ke zrození praotce lidstva Pchan-kua, který měl podobu velkého obra. Během okamžiku po jeho stvoření však usnul a spal osmnáct tisíc let, dokud se najednou neprobudil.

Protože však byla všude pouze tma a nesnesitelné horko a dusno, Pchan-ku se rozčilil a svou velkou sekerou, za obrovského třesku a ohlušujícího hluku, rozpůlil velké temné vejce, ve kterém se zrodil. Tímto došlo také k rozdělení jin a jang. Z čistých prvků jangu, které se díky své lehkosti vznesly, vzniklo Nebe a z kalných prvků jinu, které kvůli své těžkosti klesly, vznikla Země. Došlo tedy ke konečnému oddělení Země od Nebe.

Jelikož se však obr Pchan-ku obával opětovného spojení Nebe a Země, rozhodl se zůstat mezi nimi, přičemž se hlavou opíral o Nebe a nohy měl postavené pevně na Zemi. Nebe i Země

pak po celých osmnáct tisíc let rostlo každý den o jeden čang¹²⁰, stejně tak rostl i samotný Pchan-ku, a po těchto osmnácti tisíci letech Nebe dorostlo do nejvyšší výšky a Země dorostla do nejhlubší hloubky. Obr po těchto osmnácti tisíci letech nakonec dorost do výšky devadesát tisíc li¹²¹.

Pchan-ku stál mezi Nebem a Zemí tak dlouho, dokud si nebyl jistý, že se Nebe a Země znovu nespojí v jedno. Když měl jistotu, že k tomu nedojde, rozhodl se si konečně odpočinout, protože byl velice unavený, a uložil se na Zemi a velice dlouho odpočíval. Nakonec však vyčerpáním usnul a zemřel.

Když obr Pchan-ku umíral, jeho tělo se začalo měnit. Z jeho levého oka se stal měsíc, jeho pravé oko začalo zářit a proměnilo se ve Slunce. Jeho hlava se pak proměnila v posvátnou skálu, jeho vlasy se změnilly ve velehory na všech světových stranách a z jeho čela vznikl vrch Pu-čou, který brání tomu, aby se Nebe a Země znovu nespojily. Jeho tělo a krev se změnilly v řeky a moře a jeho chlupy se staly stromy a trávou. Jeho slzy se proměnilly ve Žlutou řeku, Chuang-che, a Velkou řeku, Jang-c. Jeho hlas se stal hromem, dech se stal větrem a jeho pohled bleskem. Proto je od těch dob Nebe jasné, když je Pchan-ku šťastný a je pochmurno, když se obr zlobí.¹²²

Počátkem života a světa je tedy samotný obr Pchan-ku, jelikož z jeho těla byl stvořen svět, který byl plný řek, rostlin, ryb, motýlů, ptáků a dalších zvířat.

b. Rozbor mýtu Jak vznikl svět

Počátky světa dle čínské mytologie tedy začínají stvořením světa, který je tolik typický pro spoustu světových národů. Na rozdíl od Koreje, kde je nejstarším mýtem zakladatelský mýtus státu Čosön a záznam stvoření světa prakticky chybí, počátek světa v Číně je v temném vesmíru, kde se z obrovského kosmického vejce zrodí jeho zakladatel a svět je pak stvořen přímo z jeho těla samotného.

Nejdůležitějším prvkem čínského mýtu o stvoření světa je jistě vejce. Z obrovského vejce se totiž vyklube obr, který následně stvoří celý svět. Vejce má v tomto mýtu úlohu zrození

¹²⁰ Jednotka dříve používaná v Číně.

¹²¹ Jednotka dříve používaná v Číně.

¹²² ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993. (str. 6)

stvořitele světa, ale na rozdíl od jiných mytologií má i další funkci, a to takovou, že se z vejce nezrodí jen obr, stvořitel světa, ale ze skořápky vejce se stvoří Nebesa a Země. Vejce má pak v čínské mytologii symbolizovat plodnost,¹²³ což je pravděpodobně odvozeno právě z mytologických příběhů, kde se prostřednictvím vejce zrodí božské bytosti, zejména pak z tohoto mýtu, kde se z vejce vyklube stvořitel světa.

Dalším motivem v tomto čínském mýtu je stvoření Slunce, Měsíce, pozemského světa, hor, řek, rostlin a dalších přírodních objektů přímo z obrova těla. Tímto způsobem je tak svět vlastně samotný obr, tedy stvořitel světa, a tudíž je již navždy spojen se Zemí a s lidmi, kteří na ní následně, díky dalším bohům, vzniknou. Obr stvořitel tak zůstává navždy s lidmi na Zemi, a tedy v jejich blízkosti. Stvořitel Číny tak svůj výtvar ani budoucí obyvatelstvo planety nikdy neopustí. Toto můžeme porovnat se zakladatelem Koreje, Tangunem, který se sice samotný nestane Zemí a přírodou na ní, ale po jeho smrti se stane Duchem hor. „Stvořitel Koreje“ Tangun tak také zůstává navždy na Zemi se svým lidem a v jejich blízkosti a nikdy je neopustí, stejně tak jako obr, stvořitel světa, dle čínských mýtů.

Podoba obra stvořitele, Pchan-kua, je pak nejčastěji popisována s dračí hlavou a hadím tělem. Had je v Číně symbolem pro chytrost, ale i zákeřnost.¹²⁴ Drak je v Číně velice důležitým a posvátným zvířetem a čínští vládcí se dokonce považovali za potomky draků,¹²⁵ což může být odvozeno právě od stvořitele světa, jehož hlava měla právě dračí podobu. Draci se pak objevují i v následujících čínských mýtech, proto jejich symboličnost bude hlouběji analyzována níže.

4.2 Jak Nü-wa stvořila lidi

a. Obsah

Svět byl tedy stvořen a žili na něm zvířata a rostly rostliny, ale stále na ní chyběly lidské bytosti.

Jednoho dne se však na Zemi objevila krásná všemohoucí bohyně Nü-wa, která sedmdesátkrát denně měnila svůj vzhled. Protože ale byla osamělá, přála si stvořit něco stálého, aby již Země nebyla tak pustá. Rozhodla se tedy vytvořit žijící bytost smícháním hlíny z Velkého vrchu a vody z Velké řeky. To se jí podařilo a takto dala vzniknout svému prvnímu dítěti, které se vzhledem podobala jí, jen bylo menší, a následně je pojmenovala člověk. Tento

¹²³ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. Praha: Brána, 2005. (str. 201)

¹²⁴ Tamtéž (str. 63)

¹²⁵ Tamtéž (str. 50)

její výtvar se jí velice líbil, proto v tomto tvoření pokračovala, a vytvářela tak celý den, od rána do noci, další lidské bytosti, které uměly hned chodit i mluvit. Po celém dni tvoření těchto lidských bytostí byla velice unavená, a tak usnula na svahu kopce.

Nü-wa pak v tvoření lidí pokračovala i další dny, jelikož chtěla celý svět zaplnit lidmi. To se jí však nedařilo, protože Země byla opravdu velká. Proto namočila suchou liánu v řece a kapky vody, které z ní padaly se na Zemi začaly měnit v lidské bytosti. Takto mohla bohyně tvořit lidi ještě mnohem rychleji a zaplnila jimi tak celou Zemi.

Lidé však umírali a Nü-wa tak musela tvořit stále další. Nü-wa si přála, aby byl život člověka jako řeka, která se neustále rodí a umírá. Proto nařídila, že žena a muž budou žít společně, tak jako jin a jang, a budou rodit a vychovávat své vlastní děti.

Od tohoto okamžiku se tak lidský život rodí a umírá, tak jako řeka, a lidstvo se samo rozmnožuje.¹²⁶

b. Rozbor mýtu Jak Nü-wa stvořila lidi

Tento mýtus představuje, jak došlo ke stvoření lidí na Zemi, jak došlo ke vzniku neustálému koloběhu lidského života a jak vzniklo manželství mezi mužem a ženou.

V tomto čínském mýtu o stvoření lidských bytostí vidíme motiv hor a řek a jejich klíčový význam. Pomocí hlíny z Velkého vrchu a vody z Velké řeky totiž bohyně Nü-wa stvoří lidské bytosti. Proto v čínské kultuře vidíme prvek uctívání posvátných hor, které jsou nějakým způsobem spojeny právě s čínskými mýty.¹²⁷ Mezi tyto posvátné čínské hory patří například hora Tchaj-šan, hora Chua-šan, hora Cheng-šan a hora Sung-šan. Tyto hory jsou v Číně posvátné, protože dle mýtického příběhu o stvoření světa, právě tyto hory vznikly z těla obra stvořitele, Pchan-kua.¹²⁸ S tímto motivem se setkáváme také v korejské kultuře, kde stejně tak jako v Číně mají své vlastní posvátné hory, na kterých došlo ke zrození zakladatelů korejských království. V tomto konkrétním mýtu je pak hora důležitým prvkem, jelikož je jedním z prostředků, doslova materiálem, nezbytných pro stvoření člověka.

¹²⁶ ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993. (str. 7)

¹²⁷ STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000. (str. 246)

¹²⁸ Tamtéž (str. 246, 247)

Dalším motivem v příběhu o stvoření lidí je voda, jak v podobě Velké řeky, tak v podobě kapek, dopadajících na zemi, kdy je v obou případech důležitým prvkem, potřebným ke stvoření prvních lidí. Voda je v tomto případě vlastně krví samotného obra stvořitele, Pchan-kua.

4.3 O založení Pekingu

a. Obsah

V období vlády dynastie Ming bylo hlavním městem Ťin-ling, dnešní Nanking. V tomto městě se konaly schůze představitelů Říše Středu a uctívali císaře, Syna nebes, sedícím na dračím trůnu. Protože měl císař jednu hlavní manželku, ale také další vedlejší manželky, měl také spoustu potomků. Když synové vyrostli, měli mezi sebou spory o císařský trůn. Císařovna však chtěla trůn pro svého nejstaršího syna a ostatním synům císaře proto chtěla přidělit jiná knížectví.

Čtvrtý syn císaře Jen, který byl v císařství velice oblíbený, tak dostal knížectví Jou-čchu. Noc před odjezdem jej navštívil taoistický mnich, který mu předal zapečetěný balík, který měl princ v momentě potřeby otevřít.

Další den se pak Jen vydal do svého budoucího knížectví, avšak když dorazil, poznal, jak je knížectví pusté a bídné. Proto se rozhodl prohlédnout si obsah balíku od mnicha, který mu byl darován. Našel v něm další balíčky, přičemž v prvním balíčku našel radu, aby podle přiložených plánů nechal vystavět město Pej-t'ing-fu a zároveň požádal o jeho financování bohatými lidmi ze svého knížectví. Jen přesně tohle udělal a brzy se na stavbě nového města podílelo celé knížectví Jou-čchu. Tak tedy v pustině knížectví Jou-čchu vzniklo nové město, úplně stejné jako město na přiloženém plánu.

Po nějaké době však vyschly všechny studny a řeky, a lidé tak přicházeli o svoji úrodu. Protože při stavbě nového města muži lámali kámen z jeskyně Hrdlo hromobití, kde dle legend žili draci. Lámání kamene draky žijící v jeskyni rozzuřilo a rozhodli se tak odejít z knížectví a odnést s sebou veškerou vodu ve dvou měsících. Vstoupili tedy Jenovi do snu, jako dva staří lidé, a požádali o odchod z jeho knížectví pouze s těmito dvěma měchy. Jen jim to dovolil, a právě na tento sen si vzpomněl při poradě s dvořany.

Jen se tedy rozhodl otevřít další balík, ve kterém našel instrukce, co v této situaci dělat. Nasedl tedy na černého koně, rychlejšího než samotný vítr, a brzy dohonil dva draky v podobě dvou starců. Svým mečem probodl měch s vodou, která z něj vytekla a rozlila se zpět do všech

řek i studní. Na místě, kde probodl meč s vodou, se vytvořilo velké jezero s pagodou, tyčící se až do Nebe.¹²⁹

Tak tedy vzniklo město Pej-ťing-fu, nyní známé jako Peking.

b. Rozbor mýtu O založení Pekingu

Jedním z motivů v tomto mýtu o stvoření hlavního města Číny, Pekingu, jsou draci. Draci jsou důležitým prvkem v čínské kultuře, jelikož čínští vládci sami sebe považovali za potomky draků, a dokonce samotný trůn, na kterém seděli čínští vládcové nesl jméno Dračí trůn. Motiv draka se pak v Číně často objevuje na různých historických předmětech, jako například na keramice, na oblečení, na obrazech a v různých chrámech a v jejich okolí. Drak je pak v Číně symbolem pro požehnání, úspěch a blahobyt a je spojen s vodou, jelikož je pánem řek, jezer a oceánů a rozhoduje o tom, kdy na zemi přichází déšť.¹³⁰ Proto se k nim lidé, zejména pak v obdobích sucha, modlili, vykonávali v jejich prospěch obřady a poskytovaly jim oběti.¹³¹

Důležitou roli v tomto mýtu hraje také taoistický mnich, který Jenovi poskytne balíček, ve kterém najde rady pokaždé, když se vyskytne nějaký problém. Toto pravděpodobně odkazuje na to, že když se objeví nějaký problém, se kterým si člověk neví rady, může se obrátit k náboženství, konkrétně k taoismu, ve kterém najde sílu a potřebné rady pro překonání životních překážek. Je také pravděpodobné, že tento motiv odkazuje na to, že hlavní město Číny bylo založeno díky taoistickému mnichovi, který zde zastupuje taoistické náboženství, a bez tohoto náboženství by tedy samotné město nemohlo vzniknout.

V mýtu o založení Pekingu se opět objevuje motiv vody, kdy se z království voda ztratí, a to má za následek zničení úrody. Je to v důsledku rozzlobení právě výše zmíněných draků, kteří jsou vládci vod, a proto se rozhodnou z knížectví i s vodou odejít. Voda je v Číně také spojována s černou barvou,¹³² proto je zajímavé, že je v mýtu zmíněno, že se Jen vydal za draky, pro opětovné získání vody, zrovna na černém koni. Černý kůň byl vybrán nejspíše právě proto, že je jeho barva spojena s vodou, a je tedy velice pravděpodobné, že vodu, kterou draci odnesli, najde.

¹²⁹ ČOU, Mej-žu; ČU Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993. (str. 128)

¹³⁰ GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. Praha: Brána, 2005. (str. 50)

¹³¹ STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000. (str. 222)

¹³² GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. Praha: Brána, 2005. (str. 205)

4.4 Mýty o původu prvních historických dynastií

V Čínské mytologii můžeme narazit také na mýty o původu prvních historických dynastií, které také můžeme zařadit mezi zakladatelské mýty, jelikož se jedná o vznik zakladatelů prvních dynastií. Mezi tyto mýty patří mýtus o původu dynastie Šang a Čou, které dle čínské mytologie mají být božského původu.¹³³

a. Obsah

Zakladatelský mýtus dynastie Šang je spojen s krásnou ženou Ťien Ti, která se jednoho dne koupala v řece se dvěma dalšími ženami. Během jejich koupele nad nimi najednou proletěl černý pták a v místě, kde se ženy koupaly, upustil vejce. Ťien Ti toto vejce vzala a celé ho spolkla. To mělo za následek její následné otěhotnění a početí budoucího zakladatele dynastie Šang, který dostal jméno Sie. Sie byl čínským hrdinou, který například pomáhal zažehnat velkou povodeň. Císař Šun pak udělil Siemu za jeho zásluhy panství v Šang a Sie se tak stal zakladatelem budoucí dynastie Šang.¹³⁴

b. Rozbor mýtu o původu dynastie Šang

V zakladatelském mýtu o původu historické dynastie Šang je hlavním motivem opět vejce, stejně jako v mýtu o stvoření světa, kdy se z vejce vylíhne stvořitel světa, obr Pchan-ku. V tomto případě se zakladatel rodu Šang nezrodí přímo z vejce, ale narodí se právě jeho prostřednictvím, poté co toto vejce spolkne jeho matka Ťien Ti. Je to tedy motiv, který se opakuje jak v čínských mýtech, tak v korejských mýtech, při zrození důležitých korejských mytologických osobností, i když způsoby jsou různé.

Objevuje se zde také prvek vody, kdy se matka Sieho omývá v řece právě v momentu, kdy nad ní proletí černý pták a upustí vejce, které sní, což má za následek Sieho zrození. Opět je zde v okamžiku spojeném s vodou, zmíněna černá barva, a to v podobě černého ptáka. Jak jsem již výše zmínila, černá barva bývá v Číně spojována právě s vodou.

¹³³ BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006. (str. 25)

¹³⁴ ENO, Robert. *3.1 The Discovery of the Shang Dynasty*. 2010. (str. 5)

5. Srovnání korejských a čínských zakladatelských mýtů

Ve výše uvedených kapitolách jsem sumarizovala dějovou linii korejských i čínských zakladatelských mýtů. Dále jsem analyzovala hlavní motivy, objevující se v nich, a uvedla soupis základních rysů, které se v těchto zakladatelských mýtech často opakují.

V této kapitole pak budu porovnávat zjištěné skutečnosti u korejských a čínských zakladatelských mýtů a následně budu porovnávat jejich společné nebo naopak rozdílné rysy. Na konci této kapitoly se tak dozvíme, zda a v jaké míře jsou si korejské a čínské zakladatelské mýty podobné.

5.1 Základní rysy korejských a čínských zakladatelských mýtů

Při výzkumu korejských mýtů, zejména zde rozebíraných zakladatelských mýtů, jsou očividné opakující se základní rysy i drobnější motivy, které nalezneme v téměř každém zakladatelském mýtu. V této kapitole shrnu základní rysy korejských zakladatelských mýtů, které jsou ve výše zmíněných a blíže rozebraných mýtech velmi podobné.

Prvním, a pravděpodobně také nejdůležitějším, rysem opakujícím se v korejských zakladatelských mýtech je božský původ zakladatelů států. Zakladatelé buďto pocházejí přímo z nebes, a jsou tedy bohové, nebo jsou s nebesy spojeni skrze rodiče, kdy rodiči jsou osoby božského původu, nebo způsobem zrození. Způsobem zrození je pak myšleno například narození se z vejce, sestoupeného z nebes nebo vzniklého působením nebeské záře.

Dalším základním rysem je pak místo sestoupení zakladatelů států na Zemi. Tímto místem jsou, ve všech mýtech zde uvedených, hory nebo alespoň místo nacházející se v přímé blízkosti hor.

Společným rysem objevujícím se v každém výše zmíněném mýtu je pak způsob, jakým dojde ke vzniku zakladatelů korejských států. V těchto případech je to tedy spojením Nebes a Země, kdy k tomuto spojení dochází v různých podobách. Jednou z podob je například vznik vládce Tanguna, ke kterému došlo spojením Hwanunga, syna vládce Nebeské říše, a medvědice, proměněné v ženu. Jako další příklad zde pak uvedu vznik vládce Čumonga, Hjökköseho a Suroa, kdy všichni tito vládcové byli zrozeni díky spojení Nebeského světla a vejce symbolizujícího Zemi.

Toto zrození z vejce pak také patří mezi společné rysy, objevující se v zakladatelských mýtech. Zakladatelé států se tak velice často zrodí z vejce, které se snese z Nebes nebo je porozeno matkou.

Jisté základní rysy, opakující se v zakladatelských mýtech, nalezneme i u čínských zakladatelských mýtů, avšak nejedná se již o tak pravidelně se objevující shodu jako u korejských zakladatelských mýtů.

Mezi základní rysy v čínských zakladatelských mýtech tak patří také zrození z vejce, které nalezneme například u zrození obra Pchan-kua, stvořitele světa dle čínské mytologie, nebo u zakladatele dynastie Šang, Sieho. Opakujícím se rysem je v čínských zakladatelských mýtech také motiv vody, díky níž jsou vytvořeny první lidské bytosti, a v jejíž blízkosti je sneseno na Zemi vejce, díky kterému se zrodí zakladatel dynastie Šang.

Význam těchto základních rysů zakladatelských mýtů je již uveden výše, u každého zakladatelského mýtu zvlášť, proto zde již jejich význam nebudu opakovat.

5.2 Podobnost v mýtech

Rysem, který se často objevuje jak v korejských zakladatelských mýtech, tak v těch čínských, je motiv vejce. Vejce v zakladatelských mýtech obou zemí má dokonce stejné použití, a to při zrození jejich zakladatelů. Z vejce se tak v Číně zrodil přímo stvořitel světa, obr Pchan-ku, a také zakladatel rodu Šang, Sie. V Koreji pak vejce figuruje u zrození vícero zakladatelů, například u zrození zakladatele království Kogurjō, Čumonga, nebo království Silla, Hjökköseho.

Dalším společným rysem je následný osud čínského stvořitele světa a korejského zakladatele království Čosön. Oba tyto důležité zakladatelé totiž po uskutečnění svého úkolu obvykle nezemřou, ale zůstanou v určité podobě v blízkosti lidí na Zemi. Čínský zakladatel světa Pchan-ku svět stvoří přímo ze svého těla, a s lidmi tak zůstává v podobě celého světa z něj stvořeného. Korejský zakladatel prvního státu Tangun pak na konci svého života neumírá, ale zůstává na Zemi s lidmi v podobě Ducha hor.

Mezi další společné rysy dále patří důležitost hor, pohoří a řek, které jsou považovány za posvátné jak v Koreji, tak v Číně. V Číně je hora a řeka důležitým prvkem již při stvoření prvních lidských bytostí, kdy jsou stvořeni díky půdě z Velké hory a vody z Velké řeky. V Koreji jsou pak hory zmiňovány nejčastěji jako místo zrození nebo sestoupení na Zemi zakladatelů korejských království.

Společným rysem korejských a čínských zakladatelských mýtů je také motiv vody. Voda je v korejských mýtech léčivá a symbolizuje stvoření života, kdy je vodní prvek v různých podobách přítomen při zrození, a znovuzrození, například při oživení holubic v mýtu o Čumongovi. V Číně je pak vodní prvek také možné nalézt v mnoha mýtech, například v mýtu o stvoření lidí, kdy je voda důležitým prvkem při zrození prvních lidských bytostí a objevuje se třeba i v mýtu o založení Pekingů, kde má však funkci odlišnou. V korejských mýtech je voda prostředkem, který se objevuje při zrození, například v podobě studny jako místa narození, dále funguje jako prostředek, jehož překonání dá vzniknout zakladateli státu Kogurjō a má také léčivé účinky, jako například v případě odpadnutí zobáku Arjōng v mýtu o vzniku království Silla. V čínském mýtu o stvoření světa je voda přímo jedním z materiálů, ze kterého je stvořen první člověk. V mýtu o založení Pekingů je pak zobrazena jako prostředek, jehož opětovným získáním Jen zajistí prosperitu a štěstí svému knížectví. Motiv vody se tedy v mýtech opakuje, avšak její funkce není vždy totožná.

Posledním rysem, který nalezneme v mnohých korejských i čínských zakladatelských mýtech, je také mýtické zvíře. Tímto mýtickým zvířetem je nejčastěji drak. Ten se objevuje v mýtech obou zemí a nejčastěji je spojován s vodními prvky. V Číně ho nalezneme například v mýtu o založení Pekingů, kdy dva draci chtějí jako trest pro zakladatele Pekingů odnést veškerou vodu z království, což se jim však nepodaří. V Koreji pak drak figuruje například v mýtu o vzniku království Silla, kdy je díky němu zrozena Arjōng a odkazuje na její původ z vodního božstva. I v Koreji je tedy drak spojen s vodními prvky.

Je také důležité zde uvést, že i přestože korejské zakladatelské mýty nejsou nijak historicky podloženy a jsou opravdu pouze mýty, jsou často datovány, tedy zasazovány do určitého historického období. Tato data jsou pak ve velké míře odvozeny právě od období, které

se právě odehrávalo v Číně, nejčastěji od císaře, který byl v té době na trůnu.¹³⁵ Čínské mýty tuto přesnou dataci postrádají.

5.3 Odlišnost v mýtech

Při rozboru a analýze korejských a čínských zakladatelských mýtů jsou pak očividné i velmi důležité a stěžejní rozdíly. Mezi tyto rozdíly patří zejména absence korejského mýtu o stvoření světa, kdy nejstarším mýtem je zde až mýtus o Tangunovi. V čínské mytologii naopak tento mýtus o stvoření světa nalezneme.

Dalším zjištěným rozdílem je pak množství zakladatelských mýtů v Koreji a v Číně. V Koreji existuje zakladatelský mýtus o vzniku každého království, tedy i o příchodu každého zakladatele těchto království. Díky velkému množství korejských zakladatelských mýtů tak nalezneme knihy, které se z velké části zaměřují právě na tyto mýty. V Číně pak existují také zakladatelské mýty, avšak knihy zaměřující se pouze na tuto část mytologie, pravděpodobně kvůli jejich menšímu množství, bohužel neexistují. Díky použité literatuře pro tuto bakalářskou práci tedy vidíme, že množství čínských zakladatelských mýtů je, na rozdíl od těch korejských, výrazně nižší. Jelikož jsou tedy korejské mýty ve velké míře právě mýty zakladatelské, můžeme předpokládat, že jsou tyto zakladatelské mýty velmi důležitou součástí korejské mytologie, zároveň ale i korejské historie, protože vypráví právě o založení jednotlivých korejských historických států.

Odlišnost vidíme i ve způsobu zrození úplně první lidské bytosti na Zemi. Kdy v Číně jsou první lidé stvořeni z hlíny a vody, naopak v Koreji je prvním popsáním zrozením skutečné lidské bytosti na Zemi Hwanungovo stvoření ženy z medvědice a také zrození Tanguna, který je dítětem zplozeným z této ženy medvědice a otce Hwanunga a je tak z části také lidskou bytostí.

Odlišností mezi těmito zakladatelskými mýty je pak rozdíl mezi odkazem na náboženství a odkazem na státnost. Čínský zakladatelský mýtus o založení Pekingu zmiňuje jako významný prvek právě náboženství, přesněji taoismus, jelikož by Peking bez náповěd poskytnutých od taoistického mnicha nemohl vzniknout. Naopak korejské zakladatelské mýty jsou zaměřeny

¹³⁵ Příklad tohoto datování nalezneme například v knize Vodopád devíti draků, přesněji v mýtu Jak vzniklo království Silla (str. 40). Začátek tohoto mýtu je zasazen doslovně do období, kdy v čínské říši Předních Chanů začala vláda pod názvem Neposkvrněná země.

především na státnost, důležitost a hrdost korejského národa, což můžeme vidět zejména na již dříve zmíněném znovuoživení mýtu o Tangunovi v období japonské nadvlády.

6. Závěr

Cílem této bakalářské práce byl rozbor jednotlivých zakladatelských mýtů, jak korejských, tak čínských a následná analýza jednotlivých motivů, objevujících se ve zmíněných mýtech. Následně pak, díky tomuto rozboru a analýze, korejské a čínské zakladatelské mýty porovnat a zjistit, v čem jsou odlišné a v čem jsou naopak podobné.

Výstupem této bakalářské práce je tedy odpověď na otázku, zda jsou si korejské a čínské zakladatelské mýty podobné.

Rozborem a analýzou korejských a čínských zakladatelských mýtů jsem dospěla k výsledku, že tyto zakladatelské mýty mají určité rysy stejné nebo alespoň podobné. Prvním z těchto rysů je motiv zrození z vejce, přičemž vejce je často v zakladatelských mýtech použito jako prvek zrození zakladatelů státních útvarů. Toto můžeme pozorovat například v korejských zakladatelských mýtech při zrození Čumonga, zakladatele království Kogurjō, nebo Hjökköseho, zakladatele království Silla. V Číně motiv zrození z vejce vidíme u zrození stvořitele světa Pchan-kua a u zrození zakladatele rodu Šang Sieho.

Dalším společným rysem je také přetrvání korejského i čínského zakladatele na Zemi po smrti, kdy se zakladatel prvního státního útvaru na Korejském poloostrově Tangun a stvořitel světa Pchan-ku nenavracejí na Nebesa, ale zůstávají v blízkosti lidí na Zemi. Tangun na Zemi zůstává jako Duch hor a tělo obra Pchan-kua se stává samotnou Zemí.

V Koreji i v Číně je pak přirozené uctívání hor a pohoří. Hory a pohoří jsou důležitým prvkem při zrození korejských zakladatelů států, například Hwanungovo sestoupení na horu Tchäbäksan a hora figuruje i při vzniku prvních lidí v Číně, jelikož hlína z Velké hory byla jedním z materiálů pro stvoření člověka.

Posledním společným rysem je objevující se motiv vody, kdy v korejských zakladatelských mýtech má nejčastější funkci znovuzrození a vyléčení a v analyzovaných čínských zakladatelských mýtech je voda z Velké řeky druhým materiálem potřebným pro stvoření člověka. V zakladatelských mýtech obou zemí často vystupuje mytologické zvíře drak. Toto zvíře se objevuje například v korejském zakladatelském mýtu o založení státu Silla a v čínském zakladatelském mýtu o založení Pekingu.

Při výzkumu jsem zjistila i řadu podstatných rozdílů. Tím nejdůležitějším je absence mýtu o stvoření světa v korejské mytologii, jelikož šamanská píseň zmíněná v úvodu práce není obecně považována za mýtus o stvoření světa. Korejská mytologie tedy začíná až mýtem o Tangunovi, zakladateli prvního korejského království, na rozdíl od čínské mytologie, která začíná právě zmíněným stvořením světa. Rozdílem je také množství zakladatelských mýtů v Koreji a v Číně, přičemž množství korejských zakladatelských mýtů výrazně převažuje nad těmi čínskými. V analyzované literatuře byla v obou případech celá část knihy zaměřena na zakladatelské mýty, zatímco čínské zakladatelské mýty v analyzované literatuře byly pouze čtyři. Tento rozdíl je pravděpodobně zapříčiněn výběrem literatury, jelikož analyzovaná literatura s korejskými mýty je z velké části zaměřena právě na zakladatelské mýty. Použitá literatura s čínskými mýty naopak obsahuje obecné mýty a samostatná kniha zaměřená na tuto část mytologických příběhů bohužel neexistuje.

Odlišnost je pak i samotné stvoření lidí, jelikož dle čínských mýtů jsou první lidé stvořeni z vody a z hlíny. V mýtu korejském je prvním popsáním vznikem člověka Hwanungovo stvoření ženy z medvědice a následné Tangunovo početí a narození z této medvědice přeměněné na ženu. Jediná podobnost v části o stvoření lidí je pak ta, že v obou případech dojde ke stvoření člověka díky božské bytosti pocházející z Nebes.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zodpovězení otázky, zda jsou si korejské a čínské zakladatelské mýty podobné. Díky vypracované analýze jsem zjistila, že korejské zakladatelské mýty se v jistých ohledech sice liší, ale převažují prvky očividně totožné s těmi čínskými. Jelikož se tedy stěžejní prvky použité v korejských mýtech často nacházejí i v těch čínských, je pravděpodobné, že si korejský národ při jejich tvorbě přivlastnil zejména určité prvky a motivy čínské mytologie. Tyto použité prvky a motivy totiž mají v korejské i v čínské mytologii stejnou nebo alespoň podobnou symboliku, na kterou jejich použití poukazuje. Závěrem je tedy jasné, že podobnost mezi korejskými a čínskými zakladatelskými mýty je postavena právě na symbolice těchto použitých prvků a motivů, která je u mýtů obou zemí ve většině případů zde analyzovaných, identická.

Seznam literatury

BIRRELL, Anne. *Čínské mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2006.

ČERMÁK, Josef. *Nové universum A-Ž: všeobecná encyklopedie*. Praha: Knižní klub, 2003. Universum (Knižní klub).

ČOU, Mej-žu; ČU, Wej-chua. *Příběhy dračích císařů: mýty staré Číny*. Bratislava: Orbis pictus istropolitana, 1993.

ENO, Robert. *3.1 The Discovery of the Shang Dynasty*. Indiana University, 2010.

GENZOR, Jozef; PUCEK, Vladimír. *Vodopád Devíti draků: korejské mýty a pověsti*. Praha: Albatros, 1983.

GUTER, Josef. *Bohové a symboly staré Číny: slovník čínské mytologie*. Praha: Brána, 2005.

IRJÖN. *Samguk jusa: nepominutelné události Tři království*. Překlad: Miriam

LÖWENSTEINOVÁ, Marek ZEMÁNEK. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012.

KIM, Ki-Hoon. *The archery tradition of Korea*. In: Archery Traditions of Asia Seminar, Hong Kong, 2003.

KIM, Soo-ja. *The Modern Korean Nation, Tan 'gun, and Historical Memory in Late Nineteenth to Early Twentieth Century Korea*. International Journal of Korean History, 2014, 19.2: 213-240.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; POPA, Markéta. *Made in Korea*. Praha: Nová vlna, 2019.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam; WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006.

MARX, Helma. *Svět mýtů: mýty všech dob a národů*. Praha: Volvox Globator, 2002.

Myth. Definition, History, Examples, & Facts. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/myth>

Mýtus. Encyklopedie antropologie. Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity. *Informační systém* [online]. [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha: J. Otto, 1909.

PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. Praha: Karolinum, 2010.

SETH, Michael J. *Myth, Memory and Reinvention in Korea: the Case of Tan'gun*. James Madison University, 2007.

SONG, Sun-hee. *The Koguryo foundation myth: An integrated analysis*. Asian Folklore Studies, 1974, 37-92.

STORM, Rachel. *Encyklopedie východní mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 2000.

TÓTH, Monika. *Dragons, tigers and other animals in Korean culture: 2. Tiger* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/Korean/community/community/CMN0000005165>

TÓTH, Monika. *The Turtle in Korean culture: Online exhibition Part 3* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/Chinese/community/community/CMN0000005374>

TÓTH, Monika. *Tigers, Dragons and other animals in Korean Culture: Part 3. Fish* [online]. TalkTalkKorea, 2020. [cit. 20.01.2022]. Dostupné z: <https://www.korea.net/TalkTalkKorea/English/community/community/CMN0000005543>

WHITE, Terri-ann. *Příběhy světových mytologií: od vyprávění domorodců ke klasickým legendám*. Překlad: Aneta BOUČKOVÁ. Praha: Dobrovský, 2018. Knihy Omega.